

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ἐν Κων/πόλει Γρ. 30
 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις » 40
 ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Φρ. 10

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ
 ΚΟΥΡΣΟΥΝΛΟΥ ΧΑΝ

ΜΟΥΣΚΑΡΗ — ΓΑΛΑΤΑ

Τὰ χειρόγραφα
 δὲν ἐπιστρέφονται

Ἐκαστον φύλλον Γρ. 1.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΑΔΟΥΛΕΥΤΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

Παρατηρῶ σήμερα τὸ δρόμο πού πῆρε ἡ τέχνη στὴν Ἑλλάδα. Καὶ προσπαθῶ νὰ διακρίνω σ' αὐτὴ τὸ γνήσιο ἑλληνικόν. Τίποτα. Ὅπως πρὶν τριάντα καὶ σαράντα χρόνια ἡ τέχνη εἶτανε μιὰ ἀπομίμηση ξένη, ἔτσι καὶ σήμερα. Ὑπάρχει μόνο μιὰ διαφορὰ. Κ' ἡ διαφορὰ αὐτὴ εἶναι στὸ ὅτι οἱ τότες ποιητὲς καὶ λογογράφοι προσπαθοῦσαν θεληματικὰ ἢ καὶ ἀθέλητὰ νὰ μιμηθοῦν ἕνα ποιητὴ, ἕνα τεχνίτη ὁποιοδήποτε. Ἐνῶ σήμερα κάθε Ἕλληνας τεχνίτης προσπαθεῖ νὰ πάρῃ ἀπὸ τὸν κάθε ξένο πού ἐκτιμᾷ καὶ ἀρέσει κάτι τι. Γι' αὐτὸ παρατηρῶ πῶς ἕνας Ἕλληνας ποιητὴς ἀποτελεῖ ἕνα μωσαϊκὸ ἀπὸ ξένους ποιητὲς, ἐγκολπώνεται σὲ ἀπεριόριστο βαθμὸ καὶ πολλὰ φορὰς μὲ ἀναισχυντία τὶς ξένες ψυχὰς καὶ τὶς ξένες μορφές. Οἱ νέοι μας, στὸ ζήτημα αὐτό, εἶναι πιὸ τολμηροί. Μ' ἂν μπορούσε κανεὶς νὰ τοὺς πείσῃ πῶς τὸ ὁμορφο παλάτι χτίζεται μὲ ὁμοιοῦσιο ὕλικὸ καὶ διέπεται ἀπὸ μιὰ ψυχὴ, πού ἐνσαρκώνεται μέσα καὶ στὴν παραμικρότερη ἀκόμη γραμμὴ του; Τότε ἴσως θὰ κατορθώναμε μὲ τὸν καιρὸ νὰ εἶχαμε ἑλληνικὴ τέχνη. Σήμερα δὲν ἔχουμε. Ἡ ἐκείνη πού ἔχουμε εἶναι τόσο ἀσήμαντη καὶ παραμελημένη, πού δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ μιλή κανεὶς γι' αὐτή.

★

Ἄν πιάση κανεὶς χημικά, νὰ ποῦμε νὰ ἀναλύσῃ τοὺς τεχνίτες μας, θὰ τοὺς ξεχωρίσῃ σὲ πολλὰς ἀποχρώσεις, ὅλους διόλου ξένες μὲ τὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ καὶ τὴν ἑλληνικὴ τέχνη. Στὸν ἕνα θὰ βρῆ λίγο Βερολίον, λίγο Μαλακμὲ μαζί καὶ λίγο Μπωντελαίρ. Στὸν ἄλλο θὰ ἀνακαλύψῃ τὴν τάση καὶ [τὴν προσπάθεια ν' ἀρπάξῃ τὴν ψυχὴ τοῦ Μωρεᾶς καὶ νὰ τὴν κἀνῃ δική του, ἀνακατώνοντας μ' αὐτὴ κ' ἄλλους χρωματισμούς, πού ἀγωνίστηκε ν' ἀποχτήσῃ διαβάζοντας ὃν ἔνα ἢ τὸν ἄλλο Γάλλο, Γερμανό, Ἄγγλο ποιητή. Στὸν ἄλλο βλέπεις ὀλόκληρη τὴν ψυχὴ τοῦ Ντε-

λλῆ ἐδῶ, μὲ τὴ φρασεολογία του, τὸ ρητορισμὸ του, τὰ ἐπίθετα τοῦ ἀκόμη, τοῦ Προῦδῶμι ἐκεῖ, μὲ ὅλες τὶς φιλοσοφικὰς τάσεις του, τὶς κοινὰς καὶ τὶς καινούριες. Σὲ ἄλλο βλέπεις μιὰ κάποια παραποίηση τοῦ Σέλλη, πού διάβασε δυὸ του σελίδες καὶ σὲ πολλοὺς νὰ ὀρθώνονται μέσα τους βρυζολακισμένοι Νίτσε, παραξηγημένοι, κουρελιασμένοι. Καὶ σὲ κανένα δὲ βλέπεις νὰ μελετᾷ τὴ δική του, τὴν ἀγνή δική του ψυχὴ, πού ἔχει κ' ἐκείνη ἕνα ὁποιοδήποτε χρωματισμό, μιὰ ἀλλοιώτικη ζωὴ ἀπὸ κείνη πού διαβάσει στὰ ξένα βιβλία. Δὲ βλέπεις τὸ ἑλληνικὸ ἐγὼ νὰ ἀναπτύσσεται μὲ ὁμοιόμορφη ἑλληνικὴ ψυχὴ καὶ μὲ μιὰ τέχνη πού νὰ εἶναι ἀνάπτυξη τῆς μικρῆς ἑλληνικῆς τέχνης, πού εἶπα πιὸ ἀπάνω πῶς σήμερα εἶναι ἀνάξια λόγου. Ὅσοι δὲν προσπαθοῦνε νὰ ἀναπτύξουν τὴ μικρὴ αὐτὴ ἑλληνικὴ τέχνη καὶ τὴ βρίσκουν ἀνάξια γιὰ τὴ ἀποστολὴ τους καὶ μικρότερη ἀπὸ τὴν ἀξίωση τους, εἶναι πνεύματα μικρὰ καὶ δὲ θὰ γίνουν ποτὲ μεγάλοι ποιητὲς καὶ λογογράφοι. Γιὰ νὰ πειστοῦνε πῶς ὅσα λέω εἶναι ἀλήθεια, ἄς ἐξετάσουνε τὶς φιλολογίαις ὅλου τοῦ κόσμου. Καὶ ἄς μᾶς ἀρνηθοῦνε πῶς ὁ Δάντης δὲν εἶταν Ἰταλός, ἢ ὁ Γκαίτε Γερμανός, ἢ ὁ Σαικσπέρης Ἄγγλος. Ἄς μᾶς ποῦνε καὶ τί πρᾶμα εἶναι ὅλες οἱ μεγαλοφυΐαις οἱ γαλλικῆς

★

Τώρα μὲ αὐτὰ πού εἶπα πιὸ ἀπάνω δὲν ἀποκλείω τὴν ἐπίδραση. Ἄλλο εἶναι ἡ ἐπίδραση καὶ ἄλλο ἡ οἰκειοποίηση. Μὰ τί θὰ πῆ ἐπίδραση. Διαβάσεις τὸν τάδε ποιητὴ καὶ σὲ κάνει βαθιὰ ἐντύπωση. Μπαίνει μέσα στὴν ψυχὴ σου βαθύτατα. Γίνεται ἕνα μὲ σένα. Ἐνώνονται οἱ δυὸ ψυχὰς καὶ κάνουνε μιὰ τέχνη, πού δὲν εἶναι ἡ τέχνη τοῦ ποιητῆ, πού ἐπίδρασε. Γιατί ἐσὺ πού ἐννοίωσες τὴν ἐπίδραση καὶ εἶσαι δυνατὸ μυαλό, ἀφομοίωσες ὅτι πῆρες ἀπὸ τὸν ποιητὴ σου. Τὸ ἔκανες δικό σου. Τὸ ἐντυσε μὲ τὸ χρωματισμὸ τοῦ δικοῦ σου, πού ἀνίηκει στὸ ἔθνος

σου. Κι' αὐτὸ γίνηκε χωρὶς καμιά προσπάθεια. Ἄλλὰ φυσικὰ καὶ ἀβίαστα.

★

Γιὰ νὰ βεβαιωθοῦμε πὼς ὁ δρόμος ποὺ πήραμε στὴν τέχνη εἶναι στραβός, ἄς ρίξουμε μιὰ ματιά στὴν ἀρχιτεκτονικὴ μας. Ἀρχιτεκτονικὴ, μουσικὴ, ζωγραφικὴ, ποίηση, εἶναι δεμένα τόσο σφιχτὰ κι' ἀδιαίρετα, ὥστε ἀποτελοῦνε μιὰ τέχνη μὲ διάφορες μορφές καὶ ἐκδηλώσεις. Τί παρατηροῦμε λοιπὸν στὴν ἀρχιτεκτονικὴ. Ὅπως καὶ στὴν ποίηση, ἓνα κράμα, χωρὶς ψυχὴ καὶ χωρὶς ὀρισμένη ἔκφραση. Σ' ἓνα κίτριον ποὺ φαίνεται κάπως καλοκαμωμένο, ὁ λεπτὸς παρατηρητὴς θὰ διῆ ὅλες τὶς τέχνες νὰ συγκρούονται, νὰ γίνεται ἓνας πόλεμος ὅλων τῶν ἐθνῶν ἢ ὅπως θ' ἄλλοι οἱ κοσμοπολίτες, μιὰ συναδέλφωση ὅλων τῶν ἐθνῶν. Βλέπεις συνδυασμένους μὲ τὸν πιὸ ἀκαλαίστητο τρόπο τὸ γοτθικὸ ρυθμὸ μὲ τὸν ἑλληνικὸ, τὸν ἀραβικὸ, τὸ φλωρεντινὸ καὶ τὸ βυζαντινὸ. Βλέπεις ἀναγέννηση καὶ ἀρνούσιον σαλατοποιημένα. Δυσαρμονία τοῦ χειρότερου εἶδους.

Πολλὲς φορὲς βλέπεις καὶ ἀρχαίους ἑλληνικοὺς ρυθμούς. Μὰ δικό μας, τωρινὸ δικό μας, τίποτα. Σ' ἀνα ἡμεῖς δὲν ἔχουμε ἐγὼ, οὔτε ὑπόσταση. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, ὅπως καὶ ὅλες οἱ ἄλλες τέχνες, δὲν ἔπρεπε νὰ εἴτανε γεννημένη ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας καὶ μεγαλωμένη ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας; Αὐτὸ θὰ ἀπόδειχνε πὼς ζούσαμε καὶ ἐνεργοῦσαμε καὶ πὼς δὲν εἴμασταν ἔθνος μιμητικὸ, δηλ. χωρὶς χαρακτῆρα. Μὲ τὸν τρόπο σήμερον βλέπουμε τὸ πελάγωμα αὐτὸ στὴν τέχνη. Καὶ μὲ πιὸ τρόπο βλέπουμε τὴν τάση τῆς μίμησης ν' αὐξάνη καὶ νὰ ξαπλώνεται, Λέγω μὲ τρόπο, γιατί ἔθνος πολιτισμένο, μὲ χαρακτῆρα, μὲ ἰδανικά, μὲ ἀποστολὴ ἑθνικὴ, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχη χωρὶς τέχνη. Ἡ Ρωσσία γίνεται καὶ φανερόνεται ἔθνος μεγάλο καὶ δυνατὸ, ἔθνος πολιτισμένο, ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ ἐκδηλώνεται στὴ Ρωσικὴ τέχνη. Ἡ Πολωνία ἔχει τὴν τέχνη της, γι' αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς Πολωνίας δὲ χάθηκε μαζί μὲ τὴν ἀνεξαρτησία της. Ἡ παρουσία τῆς τέχνης εἶναι ἡ ἐκδήλωση τῆς δύναμης, τῆς εὐρωστίας, τοῦ θέλω νὰ ζῶ καὶ νὰ ἐπιβάλλουμαι. Εἶναι ἡ φωνὴ ποὺ σοῦ λέει: νὰ μὲ σέβονται.

Ἡμεῖς μείναμε πίσω, πολὺ πίσω. Σ' αὐτὸ φταίει ἡ ἐκπαίδευση καὶ οἱ πρόγονοι μας. Βάλανε στὸ κεφάλι μας ἓνα στεφάνι δόξας καὶ τιμῆς καὶ μᾶς ἐκοίμισαν ἀπάνω σὲ τριανταφυλλένια κρεββάτια. Μὰ τὸ κεφάλι μας ἔμεινε χωρὶς δόξα καὶ χωρὶς τιμὲς.

Ἡ τέχνη εἶναι ἡ ἐκδήλωση τῆς ψυχῆς, τοῦ εἶναι μας. Παρατηρήστε καλὰ τὴν κοινωνία μας, τὸν ὀργανισμό της, τὴν τάση της. Μελετήστε τὴ βάση της

καὶ ἀποκριθῆτε. Δὲν εἶναι ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, ἡ μουσικὴ, ἡ ποίηση, ἡ ζωγραφικὴ, ἓνας πολὺ εἰλικρινὴς καθρέφτης, ποὺ σοῦ λέει τί εἶναι ἡ κοινωνία μας; Σοῦ τὸ λέει. Πίστεψε το καὶ ἐργάσου γιὰ νὰ διορθωθῆς.

★

Πρέπει νὰ κάνουμε ἑλληνικὴ τέχνη. Σὲ μιὰ μέρα βέβαια δὲ γίνεται. Μποροῦσε ὅμως νὰ εἴταν καμωμένη τώρα. Ἄν ἀκολουθοῦσαμε τοὺς Ἑπτανησίους. Εἴταν οἱ καλῆτεροι μας δάσκαλοι. Αὐτοὶ ἔνοιωσαν τὴν ἐπίδραση, ποὺ εἶπα πιὸ ἀπάνω, τῶν ξένων. Τὴ νοιώσανε βαθιά, ἀλλὰ τὴ χωνέψανε μέσα στὴν ψυχὴ τους! Κάνανε μιὰ ὀφέλιμη ἔνεση, ἀσυνείδητα ὅμως καὶ φυσικὰ. Καὶ δημιούργησαν κατόπι. Δημιούργησαν τοὺς Σολωμούς, τοὺς Πολυλάδες, τοὺς Βράλιας, τοὺς Κάλβους. Ἡ σειρὰ ἐκείνη τῶν μεγάλων τεχνιτῶν ἔσβυσε καὶ τὸ ἔργο της σιάθηκε. Ἡμεῖς οἱ λοιποὶ δὲν τοὺς μιμηθήκαμε. Εἶναι ἀκόμη μέσα μας. Ἄς ἀκολουθήσουμε τὸ ἑλληνικὸ τους ἔργο. Ἄν δὲν μποροῦμε, ἄς ρωτήσουμε τὴν ἀγνή ψυχὴ μας. ποῖο δρόμο πρέπει νὰ πάρουμε κι' αὐτὴ ἂν δὲν εἶναι πουλημένη, θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὸν ὀρθότερο.

Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ μας ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τὸ στοιχειώδικο καλυβάκι, ποὺ βρίσκεται στὸ ἑλληνικὸ βουνό. Ἀπὸ ἐκεῖ θ' ἀρχίζε καὶ θὰ πήγαινε κάπου. Δίχως ἄλλο τὸ κάπου αὐτὸ θὰ εἴταν καλῆτερο ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἀρλεκινικὴ κατάσταση. Τουλάχιστο θὰ εἶχε καθαρὸ καὶ ἀγνὸ τὸν ἑλληνικὸ χαρακτῆρα. Καὶ ἡ ποίηση καὶ ἡ ζωγραφικὴ, ἡ γλυπτικὴ, ἡ μουσικὴ κι' ἡ πεζογραφία, ἔπρεπε νὰ ζητήσουν τὴ βάση τους στὸ ἅγιο τὸ χῶμα. Ἀπὸ μικρὰ νὰ γίνουνε μεγάλα.

★

Ἔχουνε μερικοὶ τὴν ἰδέα πὼς ἡ τέχνη δὲν πρέπει ν' ἄχη πατρίδα. Ἡ ἰδέα αὐτὴ εἶναι λαθιασμένη. Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ φιλοσοφία, σὰ θελήσης νὰ μῆς βαθιά μέσα της, θὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἔχει πατρίδα καὶ εἶναι μάλιστα καὶ πατριώτισσα. Οἱ διεθνεῖς λογογράφοι εἶναι οἱ μικρότεροι καὶ οἱ πιὸ ἀσήμαντοι. Εἶναι ἐκείνοι ποὺ δὲν ἔχουνε σφραγίδα στὸ ἔργο τους, ποὺ τὸ ἔργο τους δὲν ἔχει οὔτε ὀρισμένη ψυχὴ, οὔτε χαρακτῆρα, οὔτε ἦθη, οὔτε ἔθιμα, οὔτε ψυχολογία, οὔτε οὐρανὸ ὀρισμένο, οὔτε θάλασσα, οὔτε τίποτα. Εἶναι ἓνα ἀχρωμάτιστο συνονθύλευμα. Ἡ τέχνη ἔχει πατρίδα, γιατί ἔχει καὶ ὁ συγγραφέας καὶ ὁ ποιητὴς καὶ ὁ ζωγράφος. Καὶ δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἔχη πατρίδα, γιατί ὁ συγγραφέας ὅσο καὶ ἂν ἡ ἰδέα τοῦ ἔργου του εἶναι γενικὴ, αὐτὸς γράφοντας,

ἔχει ἀνάγκη προσώπων, χρωμάτων κτλ. καὶ εἶναι γνωστὸ πὼς ὁ συγγραφέας τὶς περισσότερες φορὲς μοιράζει ἐγωιστικά, ἀλλὰ καὶ ἀθέλητα, τὸ ἐγὼ του σὲ ὅλα του σχεδὸν τὰ πρόσωπα καὶ ὅταν ἔχει ἀνάγκη ἐθίμων, αὐθόρμητα τοῦ ἔρχονται τὰ ἔθιμα τῆς πατρίδας του, καθὼς καὶ τὰ χρώματα καὶ ἡ ψυχο-

λογία. Καὶ ἡ ἀλήθεια αὐτὸ ἀκριβῶς θέλει: ἡ τέχνη νὰ ἔχη πατρίδα. Ὅσοι ὑποστηρίζουν τέχνες δῆθεν ἐλευθερωμένες καὶ κοσμοπολίτισες, σὲ κείνους μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ἡ τέχνη δὲν εἶναι μαθηματικά, οὔτε ἰατρικὴ, οὔτε χημεία.

Α. Γεωργιάδης

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Στὴ φίλη μου Α. Β.

Ὁ λάρυγγας τῆς σάλπιγγας στριγγὴ κλαγγὴ τινάζει
κι' ἀνάφτει ὀργὴ κι' ἐγδίκηση στὴν ἄγρια προσταγή.
Βροντάει ὁ πόλεμος! Σურτὰ σφυρίζ' ἡ σφαῖρα, σφάζει
κι' ἓνας χλωμὸς πολεμιστὴς σωριάζεται στὴ γῆ....

«Νερό! φλογίζει πιότερον ἢ θέρμη ἀπ' τὴ σφαγή!
«Τ' ἄλογα! ὀρμῶνε τ' ἄλογα—τετέλεσται!...» σπαράζει
κι' ἀνατινιέται καὶ ξυπνᾷ. Κι' ἀπάνω του κυττάζει
νὰ τοῦ γλυκαίνει μὲ ἀδελφὴ τὴ μαύρη του πληγὴ....

Κ' ἐγὼ, θυμοῦ κι' ἐγδίκησης αἰώνιο σημαντήρι,
ὅταν τὸν πόλεμο βροντῶ μὲς στ' ἅγιο μου ἀργαστήρι
τοῦ Γολγοθᾶ μου φειάνογτας τ' ὀλόχρυσον καρφί,

κι' ὅταν τὰ μίση τῶν μικρῶν πληγόνουν τὴν ψυχὴ μου,
θέλω — χλωμὸς πολεμιστὴς — ν' ἀνοίγω τὴν πληγὴ μου
σὲ σένα, Μοῦσα, Παναγιά, Γυναῖκα κι' Ἀδελφὴ!

Ὅμηρος Μπεκές.

Ο ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΜΟΥ ΤΡΑΓΟΣ

Τὴν παραμονὴ τῆς πρωτοχορονιάς μ' ἐπῆρε ὁ πατέρας μου καὶ πῆγαμε στὸ χειμάδι, γιατί εἶχε ἀρχίσει ὁ γένος κι' εἴταν ἀνάγκη νὰ δώσῃ ὅ,τι ὁδηγίες χρειάζονταν στὸν ἀρχιπιστικό, ποὺ εἴταν καινούργιος ἀκόμα, γιατί τὸν εἶχε ρογιαίνει για πρώτη φορά ἐκεῖνον τὸν Ἀη-Δημήτρη, καὶ δὲν ἤξερε τί τάξῃ εἶχε. Ἐγώ, εἶμουν-δὲν-εἶμουν ὡς οὐκὰ χρονῶν, τότε, ἀλλ' ἤξερα ὄχι λίγα πράγματα για τὴν ἡλικία μου ὡς πρὸς τὰ γίδια καὶ τὰ πρόβατα. Θὰ πῆς; «Τί ἤξερες;» Πά! ἤξερα τὰ ὀνόματα ὄλων τῶν γιδιών κι ὄλων τῶν προβατιῶν.... ἤξερα δηλαδὴ ποῖο πρόβατο λέγεται λάγιο, ποῖο μπέλο, ποῖο κάλειο, ποῖο κότσινο, ποῖο μπάλιο, ποῖο γίδι λέγεται νιάγρο, ποῖο φλώρο, ποῖο κανοῦτο, ποῖο γκιῶσσο, ποῖο μπάριτζο, ποῖο μπουτσικό, ποῖο μετσένιο, ποῖο λειῶρο, ποῖο μάλλιο, ποῖο πισοκέρατο, ποῖο στεφανοκέρατο. Ἐγνώριζα ἀκόμα ἀπὸ τὰ κέρατά τους κι' ἀπὸ πόσα ἀρνιά εἴταν τὰ κριάρια, κι' ἀπὸ πόσα κασίκια εἴταν τὰ γίδια, καθὼς ἀκόμα καὶ τὰ βδελιασμένα πρόβατα,

Κι' αὐτὸ ὄχι βέβαια ἀπὸ καμμιά ἐξαιρετικὴ σοφία, ἀλλ' ἀπὸ μεγάλη συνήθεια, γιατί, ἀφόντας ἐγεννήθηκα πάντα εἶχα μετὰ στὸ σπίτι καμμιά εικόσα, ριά γίδια κι' ἄλλα τόσα πρόβατα σπιτιάρικα καὶ κάθε μέρα χειμῶνα καλοκαίρι ἀνακατεύομαι μ' αὐτά, μάλιστα τὸν χειμῶνα εἶχα τὰ εὐνοούμενά μου κασίκια καὶ τὰ εὐνοούμενά μου ἀρνιά κι' ἐκοιμώμουν ἔχοντας στὴν ἀγκαλιά μου, ἢ ἓνα ἀρνὶ ἢ ἓνα κασίκι ποὺ μοῦ ἔπαιρναν ἅμα, ποὺ κλειοῦσα τὰ μάτια μου. Κι' ὁ πατέρας μου χαίρονταν γι' αὐτὴ μου τὴν ἐξυπνάδα κι' ἔλεγε:

«Τὶ κρῖμα αὐτὸ τὸ παιδί νὰ μὴν εἶναι βλαχόπουλο ἢ τσιελεκόπουλο!»

Καὶ ἄλλοτε πάλε ἔλεγε:

— Τὶ κρῖμα νὰ μὴν ἔχω ἓνα ἄλλο παιδί για τὸ σπίτι, κι' αὐτὸ νὰ τὸ κάνω τσιελέγκα! Θὰ γιόμιζαν τὰ βουνὰ καὶ τὰ ξεχειμάδια ἀπὸ τὰ γιδιοπρόβατά του.

Ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα, τὴν παραμονὴ τῆς πρωτοχορονιάς, ὅπως εἶπα, μ' ἐπῆρε ὁ πατέρας μου καὶ πῆγαμε στὸ χειμάδι. Εἴταν ἀπάνω-κάτω ἡ ὥρα, ποὺ θὰ μαζεύονταν τὰ γίδια ἀπὸ τὴν μιὰ τῆς μεριάς, ἀπὸ τὸν πούρνιαρο λόγγο, καὶ τὰ πρόβατα ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἀπὸ τὸ λειβάδι. Ἡύραμε ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἓναν πιστικό, ποὺ ἔρχονταν μὲ τρία ἀρνιά στὰ χέρια, καὶ μετὰ τρεῖς προβατίνες τὲς μαννάδες τους, ἀπὸ πίσω βελιάζοντας:

— «Μπάαα! Μπάααα!»

Ὅστερα ἀπ' ἓνα λίγο ἦρθε κι' ὁ πρωτοπιστικός κι' ἀρχισε νὰ μιλάει μετὰ τὸν πατέρα μου για τὰς ἀνάγκες τῶν γιδιών καὶ τῶν προβατιῶν, για κάτι διόρθωμα, ποὺ ἠθελαν τὰ μαντριά, ὅ,τι χρειάζονταν ἓνας τσάρ-

κος ἀκόμα για τὴν κασίκα γιατί δὲν τὰ ἔπαιρνε ὁ ἓνας, ἐπειδὴ θὰ εἴταν πολλά, καὶ κάτι ἄλλα ποὺ ἐγὼ δὲν εἶδνα καμμιά προσοχὴ καὶ κάνένα ἐνδιαφέρο πὼς θὰ γείνουν, ἀλλ' ἀπάνω στὲς ὁμίλιες ἀκουσα τὸν πρωτοπιστικό νὰ λέγῃ!

— Χρειαζόμεστε, ἀφεντικό, κι' ἓνα συρτάρι για τὰ γίδια...

— Κι' ὁ Γκιῶσσο;

— Γέρασε ὁ καϊμένος καὶ δὲν μπορεῖ νὰ μπαίνει μπροστά.... Τὸν παίρουν τὴν ἄλλα τραγιά μικρότερα.

— Μπρέ! τὸν καϊμένο τὸ Γκιῶσσο!

Φώναξε ὁ πατέρας μου μετὰ κάποια πρόφανα λύπη!

Γκιῶσσο λέγονταν τὸ πρῶτο τραγὶ τοῦ κοπαδιοῦ μας. Τ' ὄνομά του τὸ χρωστοῦσε στὸν χρωματισμό του κι' ὄχι σὲ κανέναν νουνό πιστικό. Γκιῶσσο λέγονται τὰ γίδια ποὺ ἔχουν κορμὶ καὶ κοιλιὰ μαῦρα καὶ μάγουλα ἄσπρα.

— Ἄρχισε καὶ κατηχάει ὁ καϊμένος, γιατί δὲν μπορεῖ νὰ βοσκῆ κλαρὶ τώρα τὸν χειμῶνα.... τῶχουν πέσει τὰ δόντια.

— Ἐ! τότε (τοῦ εἶπε ὁ πατέρας μου) σώθηκαν τὰ ψωμιά του! Κρῖμα στὸ τραγὶ! Ἀλλά τί νὰ σῶκανε τὸ καϊμένο; Εἶναι δώδεκα χρονῶν τραγὶ! Καὶ πολὺ ποὺ βάσταξε.

— Σωστά (εἶπε ὁ πρωτοπιστικός) τὰ γεράματα δὲν παίζουν....

— Λοιπόν, (τοῦ εἶπε ὁ πατέρας μου) βγάλ' τὸν κύπρο τοῦ Γκιῶσσου καὶ βάλ' τον.... στὸν Φλώρο.... Πῶς σοῦ φαίνεται ὁ Φλώρος;

Φλώρα λέγονται τ' ἄσπρα τὰ γίδια.

— Ἐγώ, νομίζω, ἀφεντικό (εἶπε ἐκεῖνος) πὼς καλύτερος θά'ναι ὁ Μπάριτζος....

Μπάριτζο λέγεται τὸ γίδι, ποὺ εἶναι σὰν τὸ γκιῶσσο, ἀλλ' ἔχει καὶ τὴν κοιλιὰ, ἢ καὶ τὰ ποδάκια ἄσπρα. Τὸ ἴδιο λέγεται καὶ καπνόμαρτζο, ὅταν ἀντὶ τοῦ ἄσπρου ἔχει χρῶμα καπνερό, τῆς φλόγας τὸ χρῶμα.

— Ἀς εἶναι κι' ὁ Μπάριτζος... (εἶπε πάλε ὁ πατέρας μου).

Βγάλ' ἀπόψε τὸν κύπρο ἀπὸ τὸν Γκιῶσσο, καὶ βάλ' τὸν στὸν Μπάριτζο κι' αὔριο μοῦ τὸν στέλλεις τὸν καϊμένο τὸν ἀπόμαχο στὸ σπίτι νὰ τὸν σφάζωμε, πούνηναι καὶ πρωτοχορονιά.

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ πατέρα μου μ' ἐγγιξαν στὴν καρδιά καὶ τὰ μάτια μου βούρκωσαν ἀπὸ δάκρυα.

— Γιατὶ βούρκωσαν τὰ μάτια σου;

Μ' ἐρώτησε ὁ πατέρας μου.

— Τὸν καϊμένο τὸν Γκιῶσσο!

Φώναξα κι' ἄρχισα νὰ κλαίω.

— Κλαῖς, ποὺ θὰ τὸν σφάζωμε; (Μοῦ εἶπε). Τί νὰ τὸν κάνωμε; Ἄν δὲν τὸν σφάζωμε θὰ ψοφίσῃ.

Ἄλλοις γεράση, παιδί μου, καταντάει ἀχρηστος καὶ πεθαίνει. Τὰ ζῶα ἔχουν αὐτὸ τὸ καλὸ, ποὺ τὰ σφάζουμε καὶ δὲν πᾶν χαμένα.

Τὰ τρῶμε ἐμεῖς καὶ δὲν τὰ τρῶν τὰ ὄνια.

Σ' αὐτὸ ἀπάνω ἦρθαν καὶ τὰ γίδια. Ὁ καϊμένος ὁ Γκιῶσσο εἴταν πετοῖ καὶ κόκκαλο καὶ δὲν μποροῦσε νὰ σύρῃ τὸν κύπρο στὸ λαιμὸ του.

Ἄλλ' εἴταν κι' ἓνας κύπρος... τί κύπρος; Πέντε δικάδες!..

Ἐ ἀρχιπιστικός ἄρπαξε τὸν Γκιῶσσο κι' ἄρχισε νὰ ζουπάει τὸ κλοῦρι τοῦ κύπρου του για νὰ τὸ ξεθυλακώσῃ καὶ νὰ τὸ βγάλῃ. Ἄλλα γίδια κύτταζαν τὴν καθάριση τοῦ συρταριοῦ τους καὶ ἄλλα ἀδιαφοροῦσαν.

— Μὴν τὸ ξεκυλώνῃς τὸ τραγὶ!

Τοῦ εἶπα διαταχτικά κι' ὁ πρωτοπιστικός ἔπαψε νὰ ζουπάει τὸ κλοῦρι.

— Γιατί;

Τοῦ εἶπα μετὰ ἀπορία.

Κι' ὁ πατέρας μου, συγκινημένος κι' αὐτὸς καὶ μετὰ τὰ δάκρυα στὰ μάτια, τοῦ εἶπε:

— Δὲν πρέπει νὰ τὸ ντροπιάσωμε τὸ τραγὶ στὰ μάτια τοῦ κοπαδιοῦ του, ποὺ τῶσερνε περήφανα τόσα χρόνια!..

Ἐ γιὰ τὴν ὁπιστικὴν ποὺ τὸν εἶχαμε κάμποσα χρόνια για τὰ γίδια μας, ἀκούοντας τὰ λόγια τοῦ πατέρα μου, ἔμπηξε τὰ κλάμματα, σὰν μωρὸ παιδί, καὶ ῥίχτηκε ἀπάνω στὸν πρωτοπιστικό μετὰ τὴν κλύτσα του:

— Ἄψ' τὸ τραγὶ ἀντίχριστε, σ' ἔφαγα!

Βλέποντας ὁ Κοράκης τὸ γιδόσκυλλό μας, τὸν γιδάση νὰ ῥίγεται ἀπάνω στὸν πρωτοπιστικό, τοῦ ῥίχτηκε κι' αὐτὸς καὶ τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὴν κάππα.

— Ὄξω! Κοράκη!

Φώναξε ὁ πατέρας μου καὶ μπῆκε στὴν μέση κι' ἔσωσε τὸν πρωτοπιστικό ἀπὸ τὸν γιδάση κι' ἀπὸ τὸν Κοράκη.

Κοράκης λέγεται τ' ὀλόμαυρο σκυλί, καὶ Κοράκη ἢ ὀλόμαυρη σκύλλα.

Τὰ κοράκια τὰ σκυλιὰ θεωροῦνται πολὺ ἐξυπνότερα καὶ πολὺ «κακότερα» ἀπὸ τ' ἄλλα.

Τὰ γίδια ὅλα κύτταζαν ἐκεῖνη τὴ σκηνὴ κι' ἔδειχναν σὰν νὰ καταλάβαιναν.

Ἐ πρωτοπιστικός δὲν εἶπε τίποτα τοῦ γιδάση, καταλαβαίνοντας ὅτι κάποια ἐσωτερικὴ ὠθηση τὸν εἶχε σπρώξει ἐναντίον του κι' ὄχι ἔχτρα ἢ μῖσος.

Ἐ πατέρας μου εἶπε τοῦ γιδάση:

— Αὔριο τὸ πρῶτὸ νὰ φέρῃς τὸν Γκιῶσσο στὸ σπίτι, μετὰ τὸν κύπρο του, τιμημένον!

Νὰ φέρῃς κι' ἓνα στειροπούλι (για σφάζιμο, — ὅποιο διαλέξῃ ὁ πρωτοπιστικός.

Ἐκεῖνη τὴν στιγμή ἔρχονταν καὶ τὰ πρόβατα στὸ

μαντρί, ὁ ἥλιος εἴταν βασιλεμένος κι' ὁ ἀποσπερίτης, ἄρχισε νὰ λάμπῃ σὰν ἀσημένια καντῖλα.

— Πάμε!

Μοῦ εἶπε ὁ πατέρας μου, καὶ λέγοντας τοὺς πιστικούς:

— Καλὴ νύχτα σας! καὶ καλὴ χρονιά αὔριο!

Γυρίσαμε για τὸ σπίτι.

Ἐ ὅλην νύχτα ὠνειρεύομαι τὸν καϊμένο τὸν Γκιῶσο, πὼς ἤθελε νὰ τὸν ξεκουμπώσῃ ὁ πρωτοπιστικός, πὼς τοῦ ῥίχτηκε αὐτοῦ τοῦ γιδάση μετὰ τὴν κλύτσα καὶ πὼς ὁ Κοράκης κόντεψε νὰ τὸν σκίσῃ. Ἐ ὅλος ὁ ὕπνος μου εἴταν μιὰ ἀδιάκοπη ὄνειροφαντασιά, ποὺ δὲν κυριαρχοῦσε ἄλλος παρὰ ὁ ξεπεσμένος ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο τοῦ τραγός.

Τὸ πρῶτὸ, προτοῦ ἀκόμα ἐτοιμαστοῦμε για τὴν ἐκκλησιά, ἀκούστηκε στὴν ἐξώθυρα ὁ μεγάλος κύπρος τοῦ Γκιῶσσου. Ἐ πατέρας μου βγῆκε στὴν κρεβάτια κι' εἶδε τὸν πιστικό, ποὺ ἔφερνε τὸν Γκιῶσο καὶ τὸ στειροπούλι ποὺ θὰ σφάζαμε για τὸ σπίτι.

Ἐ στειροπούλι λέγεται δωάτικο γίδι ἢ πρόβατο.

Εἶπε στὸν πιστικό τὸν γιδάση:

— Σφάζ' τα καὶ τὰ δυό.

Ἐ μάνα μου, ἀκούοντας τὸ **Σφάζ' τα καὶ τὰ δυό**, πετάχτηκε κι' αὐτὴ στὴν κρεβάτια κι' εἶπε τοῦ πατέρα μετὰ θυμὸ, ὅπως τὸ συνείθιζε, ὅταν ἐκεῖνος ἔκανε κάτι παράδρομο, κι' ἀσύμφερο για τὸ σπίτι.

— Τ' εἶν' αὐτά, νοικοκύρη, ποὺ λὲς; Ἐνα σφαχτὸ μᾶς φτάνει! Ἄρραβωνήσια θὰ κάνωμε καὶ λὲς νὰ τὰ σφάζῃ καὶ τὰ δυό;

— Ἄε στή δουλειά σου! (Τῆς εἶπε ὁ πατέρας μου). Εἰρὼ τί κάνω! Μεθυσμένον μετὰ πῆρες πρῶτῶ πρῶτ; Τὸ ἓνα εἶναι για μᾶς, καὶ τ' ἄλλο, ὁ Γκιῶσσο, ποὺ γέρασε πλειά καὶ τῶπεσαν τὰ δόντια, εἶναι για τὸ χωριό... θὰ τὸν μεράσωμε σὲ πεντέξη κομμάτια, καὶ θὰ τὸν δώσωμε στὰ φτωχόσπιτα ν' ἀρτυθοῦν κι' αὐτά.....

Νομὶ εἰς, ὅτ' εἶν' ὅλος ὁ κόσμος σὰν ἐμᾶς, καὶ σφάζουν ὅποτε σφάζωμε κι' ἐμεῖς;

Ἐ μάνα μου ἀκούοντας ὅτι ἢ θυσία τοῦ Γκιῶσου εἶχε φιλόπτοχο σκοπὸ, δὲν εἶπε τίποτε καὶ γύρισε νὰ μπῆ μέσα, ἀλλ' ἐγὼ μὴν ἀκουσα τὴν ὑποχώρηση τῆς μάνας μου ὡς πρὸς τὸν σφαγμὸ τοῦ Γκιῶσου, πετάχτηκε ἔξω σὰν ἀστραπή, κατέβηκε τὴν σκάλα τῆς κρεβίτας, ῥίχτηκε στὴν αἰθλή καὶ ἄρπαξε τὸν Γκιῶσο ἀπὸ τὸν λαιμὸ, κλαίγοντας καὶ λέγοντας:

— Δὲν ἀφίνω νὰ μοῦ σφάζῃ τὸ Γκιῶσο κάνε-ναaaaaaaa!!!.....

Ἐκεῖνη τὴν στιγμή μοῦ φαίτονταν ὅτι στὸ πρῶ-

σωπο τοῦ Γκιώσσου θὰ σφάζονταν, θὰ καταστρέφονταν ὅλο τὸ γιδοκόπαδό μας. Δὲν μποροῦσα νὰ φονταστῶ τὰ γίδια μας χωρὶς τὸν Γκιώσσο, τὸν περιήφανό τὸν Γκιώσσο, τὸν ζηλεμένο μας τὸν Γκιώσσο, πού τὸν ζήλευαν ὅλοι οἱ τσιελεγκάδες γιὰ τὸ μεγάλο του ἀνάστημα, καὶ τὰ χοντρά του κέρατα, πού εἶταν μισὴ ὄργουλι καὶ πλειότερο τὸ καθένα μακρυνά, καὶ δὲν τοῦ ἔβγαινε κανένα ἄλλο τραγὶ στὸ πάλεμα. Θυμώμουν πόσες φορές, ὅταν πήγαινα στὰ γίδια νὰ διασκεδάσω, τὸν καβαλλήκειπα σὰν νὰ εἶταν φορητὸς γό, κι' ἔφερνα γύρω τὰ λόγγα μαζί του καὶ μῶροχονταν ὅτι ἐκεῖνη τὴν στιγμὴ δὲν θὰ σφάζονταν ἕνα τραγί, ἀλλ' ἕνας ἄνθρωπος τοῦ σπιτιοῦ μας, καὶ δὲν ἔννοοῦσα μὲ κανέναν τρόπο νὰ τὸν ἀφήσω νὰ μού τὸν σφάζουν.

Σ' αὐτὸ ἐπάνω ὁ γιδάρης εἶχε σφάξει τὸ στεροπούλι, ἕνα τετράπαχο κανοῦτο τραγάκι, — κανοῦτο θὰ πῆ ποῦ ἔχει τὸ τρίχωμα ἀσπρόμαυρο δηλ. ἀνακατωμένο τὸ ἄσπρο μὲ τὸ μαῦρο — καὶ στεκόνταν μὲ τὸ ματωμένο μαχαίρι ἔτοιμος νὰ σφάξῃ καὶ τὸν Γκιώσσο.

— Φεῦγ' ἀπ' αὐτοῦ, παλιόπαιδο! τραβήξου!

Μοῦ φώναξε ὁ πατέρας μου, ἀλλὰ ἐγὼ εἶχα ἀγκαλιάσει τὸν λαιμὸ τοῦ Γκιώσσου καὶ φώναξα γοερὰ:

— Δὲν ἀφίνω νὰ μού σφάξουν τὸν Γκιώσσο μουουουουουουου!!!.....

Ἡ μάνα μου ἀφορμὴ ἤθελε νὰ μὴ σφαχτῇ ὁ Γκιώσσος, κι' ἀφορμὴν ἤθελε τὴν ἀντίστασή μου. Βγήκε στὴν κρεβάτα κι' εἶπε τοῦ πατέρα μου.

— Τῶβανες σήμερα, χρονιάρα μέρα, νὰ σκάσης τὸ παιδί μας, σήμερα μὲ τὸ σφαγμὸ τοῦ Γκιώσσου; χάρισ' του τον νὰ τοῦ γέν' ἡ καρδιά!

Ὁ πατέρας μου κάμφτηκε στὰ λόγια τῆς μάνας μου, ἴσως μάλιστα καὶ πρὶν τοῦ μιλῆσῃ ἐκεῖνη, ἀλλ' ἤθελε νὰ μὲ τυραννῆσῃ λίγο καὶ δὲν ἐπρόφευγε τὴν χάρη τοῦ Γκιώσσου.

Τέλος εἶπε:

— Δό-μου-τε τὸ σπαθὶ νὰ καταβῶ νὰ κόψω τὸ κεφάλι τοῦ Γκιώσσου!

Κι' ἄρχισε τὰ γέλοια.

Ἡ χάρη τοῦ Γκιώσσου τοῦ προστατευομένου μου εἶχε ἐκφωνηθῇ κι' ὁ γιδάρης ἄρχισε νὰ καταπιάνεται μὲ τὸ γδάρισμο τοῦ τραγόπουλου, πού κοιτονταν καταγῆς σφαγμένο, μὲ τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα καὶ μὲ τὴ γλώσσα δαγκαμένη.

25 Δεκεμβρ. 1911

Χ. Χρηστοβασιλῆς

ΤΑΞΕΙΔΙΑ

ΤΡΙΚΥΦΙΕΣ ΣΤΗ ΓΑΛΗΝΗ

«'Ασσοσ»....

Αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἀνέβηκα στὸ βαπόρι. Τὴ νύχτα δὲν ἔκλεισα μάτι οὔτε λεπτὸ. Νοιώθω ὅτι ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ ἕπνο καὶ ὅμως προτιμῶ νὰ μιλῶ μαζί σου. Καὶ γιὰ καλημέρα σοῦ ψιθυρίζω στ' αὐτί σου, ὦ Γυναίκα, τὸ σῆμα τοῦ ποιητοῦ: «ne sine te ne te cum vivere possum.»

Στὸ πιάνο κάθεται ἕνας ξανθὸς ἔφηβος — εἶναι τόσο ὠραῖο αὐτὸ τὸ παιδί! — καὶ χαϊδεύει τὰ πλήκτρα μὲ τὰ κερύνια δάχτυλά του. Οἱ κλαψιάρικες νότες μὲ φέρνουν σ' ἀκρογιαλῖα μουσικὰ τὶς θλιμμένες ὄρες τῶν δειλινῶν. Καὶ Σὲ ἀνιστορῶ, ἀνιστορῶ τὰ μάτια σου τὰ θεϊκὰ πού στὰ ὑγρά τους βάνη βουλιγαμένοι κόσμοι κλαῖνε τὸν μάταιο χαμὸ τῶσων καὶ τῶσων ὄνειρων!....

Ἐπάνω σ' ἕνα λυχνοστάτη, δουλεμένο μὲ τὴν πειὸ ἐξωτικὴ, τεχνοπλοία, ὁ καιρὸς ἔχει σβύσει τὴν εἰκόνα τοῦ φαρᾶ, καὶ μόλις μισοφαίνεται ὁ γέρος νὰ τραβᾶ τὸ δίχτυ, ἐνῶ στὸ βάθος ἕνας ἀδύνατος ἥλιος βασιλεύει τόσο τραγικὰ πού θαρρεῖς καὶ πεθαίνει γιὰ τὰ ὄμορφα μάτια τῆς φαροπούλας πού καρτερεῖ τὸν παπὸς τῆς στὴν ἀκρογιαλιά.

Ἄνοιγω τὸ παράθυρο τοῦ σαλονιοῦ στὸ βάθος διακρίνεται ἀκόμη καλὰ τὸ πράσινο χωριὸ μου' θαρρῶ καὶ βλέπω στὸ παράθυρο τὴν ἀδελφούλα μου νὰ μὲ κατενοδώνη. Ἡ θάλασσα εἶναι ἡσυχή' μὰ μρωδιὰ φυκιῶν κ' ἡ σιγαλή, σὰν προσευχὴ, μουσικὴ τῶν γαλήνιων νερῶν καὶ τῆς μηχανῆς ὁ μονότονος κρότος. «Βιολιὰ λαλοῦνε, καῦμένα πέλαγα!....»

— Σήμερα δὲν εἶμαι θυμωμένος μαζί σου' σήμερα εἶμαι γεμάτος καλωσύνη, γιὰ τὴν σήμερὰ δὲν σ' ἀγαπῶ. Κι' ἀν σ' ἀγαπῶ, σ' ἀγαπῶ ἡσυχᾶ, χριστιανικά: «σὰν Παναγιά βυζαντινὴ!....» Γράμμα σου ἄλλο δὲν πῆρα' κι' οὔτε περιμένω κανένα νῆρθι' κι' ἀν ἔλθῃ, θὰ τὸ διαβάσω μὲ τὴν γαλήνην ἐκεῖνη πού τὸ γράφεις Ἐσὸν καὶ ὕστερα θὰ τὸ κρεμάσω πλάγι στὸ τραπέζι ἀπὸ τέλι πού κρέμονται τόσα ἄλλα ὑπηρεσιακὰ. Καὶ θὰ βγῶ ἔξω μὲ τὰ χέρια στίς τσέπες, σφυρίζοντας σὰν ὁ τελευταῖος μόντης «ἀλλοῦ νὰ πᾶς τὰ νάζια σου νὰ κάμῃς....»

Περνοῦμε τὸ ἀκρωτήρι. Τὸ βαπόρι γέρνει φοβερὰ. Ὁ ξανθὸς ἔφηβος ἔκλεισε τὸ πιάνο, ἔρριψε πίσω τὰ σγουρὰ μαλλιά του καὶ χλωμὸς ῥίχθηκε σὲ μιὰ πολυθρόνα. Ἐγὼ, ζαλισμένος, σφαλνῶ τὰ βλέφαρά μου.

Βράδου

Αὐτὴ τὴ στιγμὴ περνοῦμε κατάντικρον ἀπὸ τὸ χωριὸ Σου. Δὲν ξέρεῖ νὰ περνοῦμε. Τὶ μὲ μέλλει ἔμένα!..

Χαρισκλῆς.

Λ. ΤΟΛΣΤΟΗ

ΤΟ ΖΩΝΤΑΝΟ ΠΤΩΜΑ

ΠΡΑΞΗ Β΄.

ΕΙΚΟΝΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸν ἀριθ. 11)

(Στὸ σπῆτι τοῦ Ἀφρέμωβ. Στὴν ιδιαίτερη κάμαρα Φιλοξενούμενοι του. Ποτήρια γιομάτα κρασί.)

Κορότκωβ. — Ἐγὼ σὰς λέγω, πὼς θὰ νικήσῃ ἡ Λά-μπελ-μουνά, πρώτη στὴν Εὐρώπη. Στοιχημα!

Στάχωβ. — Φτάνει, ἀγαπητέ. Τὸ ξέρεις πολὺ καλά ὅτι κανένας δὲ σὲ πιστεύει καὶ μαζί σου δὲ στοιχηματίζει.

Κορότκωβ. — Ἐγὼ σοῦ λέγω: ὁ Καρτούσης σου θὰ νικήσῃ.

Ἀφρ. — Φτάνει πιά νὰ μαλλώνετε. Ἐγὼ θὰ σὰς ἀγαπήσω. Ρωτῆστε τὸ Φέγγια. Ἐκεῖνος θὰ σὰς πῆ τὸ σωστό.

Φέγγιας. — Καὶ τὰ δυὸ τ' ἄλογα εἶναι καλά. Νὰ ἰδοῦμε τὸν καβαλάρη.

Στάχ. — Ὁ Γούσεβ εἶναι κατεργάρης. Πρέπει νὰ τὸν κρατᾶς στὰ χέρια.

Κορ. — (Φωνάζει). Ὅχι!

Φέγγιας. — Σταθῆτε, ἐγὼ θὰ σὰς ἀγαπίσω. Τὸ Ντέρμι ποιὸς τὸ πῆρε;

Κορ. — Τὸ πῆρε μὰ δὲν ἀξίζει τίποτε. Αὐτὸ ἔτυχε ἔτσι. Ἄς μὴν ἀρρωστοῦσε ὁ Κρακὺς καὶ τότες βλέπαμε.... (Μπαίνει ὁ Λακῆς).

Ἀφρ. — Τί θέλεις;

Λακῆς. — Ἦρθε μιὰ κυρία καὶ γυρεύει τὸ Θόδωρο Βασίλεβιτς.

Ἀφρ. — Σὰν τί κυρία;

Λακῆς. — Δὲν ξέρω, φαίνεται μόνο κυρία καθὼς πρέπει.

Ἀφρ. — Φέγγια, μιὰ κυρία σὲ γυρεύει.

Φέγγιας. — (φοβισμένα). Ποιὰ εἶναι;

Ἀφρ. — Δὲν τὴν γνωρίζεις.

Λακῆς. — Νὰ τὴν προσκαλέσω στὸ σαλόνι;

Φέγγιας. — Στάσου πρώτα νὰ πάω νὰ ἰδῶ. (Φεύγει μαζί μὲ τὸ Λακῆ).

Κορ. — Ποιὰ νὰ εἶναι; Ἡ Μάσσα θὰ εἶναι....

Στάχ. — Ποιὰ Μάσσα;

Κορ. — Ἡ γυφτοπούλα ἡ Μάσσα, τὸν ἀγάπησε. Σὰ γάτα τὸν ἀγαπᾶ!

Στάχ. — Τὶ χαριτωμένη πού εἶναι! Καὶ τραγουδάει.

Ἀφρ. — Πολὺ ὠραῖα! Ἡ Τάνια κι' αὐτή. Χτές τραγουδοῦσανε μὲ τὸν Πέτρο....

Στάχ. — Τὶ τυχερός, πού εἶν' αὐτός. ...

Ἀφρ. — ΓΙΑΤὶ τὸν ἀγαποῦν τὰ θηλυκὰ;

Κορ. — Δὲν μπορῶ νὰ τὶς ὑποφέρω αὐτὲς τὶς γυφτισες. Καμιὰ χάρη δὲν ἔχουν.

Μπουτνέβιτς. — Ἄ, ὅχι, αὐτὸ μὴν τὸ λές.

Κορ. — Ἐγὼ, ὄλες αὐτὲς τὶς ἀλλάζω μὲ μιὰ γαλλίδα μόνο.

Ἀφρ. — Ἐσὺ εἶσαι γνωστὸς αἰσθηματίας. Νὰ πάω νὰ ἰδῶ ποιὰ εἶναι αὐτή..... (φεύγει).

Στάχ. — Ἄν εἶναι ἡ Μάσσα, φέρε τὴν ἐδῶ, νὰ μὰς τραγουδήσῃ. Τώρα πιά δὲν εἶναι οἱ Γύφτοι πού εἶταν μιὰ φορά! Ἡ Τανιούσσα εἶταν, νὰ πάω ὁ διάολος!....

Μπουτν. — Ἐγὼ, νομίζω ὅτι πάντα τὰ ἴδια εἶναι.

Στάχ. — Πὼς τὰ ἴδια, ἀφοῦ τώρα ἀντὶς τὸ τραγούδι βγήκαν κάτι ρομάντσα ἀηδία.

Μπουτν. — Ὑπάρχουν καὶ καλά ρομάντσα.

Κορ. — Βάζεις στοιχημα, ὅτι ἐγὼ θὰ τὴν ἀναγκάσω νὰ τραγουδήσῃ καὶ σὺ δὲ θὰ καταλάβῃς ἂν εἶναι τραγούδι ἢ ρομάντσα;

Στάχ. — Ὁ Κορότκωβ, πάντα μὲ τὰ στοιχημάτα.

Ἀφρ. — (Μπαίνει). Δὲν εἶναι ἡ Μάσσα, κύριοι μου. Καὶ δὲν ἔχουμε πού ἄλλοῦ νὰ τὴ δεχτοῦμε, ἔξδν ἀπ' ἐδῶ. Πᾶμε στὴν αἶθουσα τοῦ μιλιάρδου. (Φεύγουν)

Σάσσα. — (Μπαίνει μὲ τὸ Φέγγια. Ταραγμένη) Φέγγια, σοῦ ζητῶ συγγνώμη, ἀν θὰ σὲ δυσανεξήσω, ἀλλὰ γιὰ τὸ Θεό, ἄκουσε με. (Ἡ φωνὴ τῆς τρέμει).

Φέγγιας. — (Πηγαινοέρχεται μέσα στὴν κάμαρη. Ἡ Σάσσα κάθισε καὶ τότε βλέπει).

Σάσσα. — Φέγγια, γύρισε στὸ σπῆτι σου.

Φέγγιας. — Ἄκουσε με Σάσσα, ἐγὼ σὲ καταλαβαίνω πολὺ καλά. Χρυσὴ μου Σάσσα, κ' ἐγὼ θὰ κάμω τὸ ἴδιο στὴ θέση σου. Θὰ προσπαθοῦσα ὅπως κ' ὅπως νὰ τὰ φέρω ὅλα στὴν παλιά τὴ θέση τους. Σὺ ὅμως στὴ δική μου τὴ θέση, ἐσὺ αἰσθηματικὴ καὶ χρυσὴ κοπέλλα μου, ὅσο παράξενο κι' ἀν φαίνεται, ἀν εἴσουν στὴ δική μου τὴ θέση, εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ κἀνες τὸ ἴδιο, δηλ. θὰ ἔφευγες καὶ θὰ ἔπαυες νὰ μπουδίξῃς τὴ ζωὴ τοῦ ἄλλου.

Σάσσα. — Τί θὰ πῆ νὰ μπουδίξῃς; Μήπως ἡ Λίτσα μπορεῖ νὰ ζήσῃ χωρὶς ἐσὲν;

Φέγγιας. — Ἄχ, χαριτωμένη μου Σάσσα, μπορεῖ καὶ κατομπορεῖ καὶ θάνατι εὐτυχισμένη, πολὺ πιὸ εὐτυχισμένη παρὰ μὲ μένα.....

Σάσσα. — Ποτέ!

Φέγγιας. — Ἐτσι νομίζεις ἐσύ. (Παίρνει τὸ χεῖρ τῆς στὸ χεῖρ του). Ἄλλὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι τίποτε. Τὸ κυριότερο εἶναι, πού ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ γυρίσω. Ἐξέρεις, παίρνεις ἕναν μουκαβᾶ καὶ τότε λυγᾶς, κ' ἀπὸ τὴν μιὰ κ' ἀπὸ τὴν ἄλλη ἑκατὸ φορές καὶ δὲ σπάνει, τότε λυγᾶς ἀκόμα μιὰ φορά, δηλαδὴ

Σάσσα. — Ποτέ!

Φέγγιας. — Ἐτσι νομίζεις ἐσύ. (Παίρνει τὸ χεῖρ τῆς στὸ χεῖρ του). Ἄλλὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι τίποτε. Τὸ κυριότερο εἶναι, πού ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ γυρίσω. Ἐξέρεις, παίρνεις ἕναν μουκαβᾶ καὶ τότε λυγᾶς, κ' ἀπὸ τὴν μιὰ κ' ἀπὸ τὴν ἄλλη ἑκατὸ φορές καὶ δὲ σπάνει, τότε λυγᾶς ἀκόμα μιὰ φορά, δηλαδὴ

στην εκατοστή πρώτη φορά, και σπάνει. Τὸ ἴδιο συνέβηκε τώρα μ' ἐμένα και με τὴ Λίζα. Θὰ πάθω ἂν τὴν ἰδῶ στὰ μάτια μου. Τὸ ἴδιο κ' ἐκείνη.

Σάσσα.—Ὁχι, ὄχι !

Φέγγιας.—Λὲς ὄχι ἂν καὶ ξέρεις πὼς συμβαίνει τὸ ἐναντίο

Σάσσα. Ἐγὼ μπορῶ νὰ κρίνω μόνο ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου. Ἄν εἴμιον στὴ θέση της και σὺ μοῦ ἔλεγες αὐτὰ πὼς εἶπες, γιὰ σένα αὐτὸ θὰ εἶταν ὀλέθριο.

Φέγγιας.—Γιὰ σένα..... Ὅμως..... (Σιωπὴ. Καὶ οἱ δυὸ εἶναι ταραγμένοι).

Σάσσα.—(Σηκώνεται). Λοιπὸν ἔτσι, θὰ μείνης ;...

Φέγγιας.—Βέβαια.....

Σάσσα.—Φέγγια, γύρισε.....

Φέγγιας.—Σ' εὐχαριστῶ, Σάσσα μου. Αἰώνια θὰ διατηρήσω μέσα μου μιὰ βαθιὰ ἀνάμνηση γιὰ σένα.....τώρα ἔχε γειὰ περιστερούλα μου. Στάσου νὰ σὲ φιλήσω. (Τὴ φιλεῖ στὸ μέτωπο).

Σάσσα.—(Συγχισμένη). Ὁχι δὲν σ' ἀφίνω γειά, δὲν πιστεύω και δὲ θέλω νὰ πιστέψω.... Φέγγια....

Φέγγιας.—Λοιπὸν ἀκουσέ με. Μόνο θέλω τὸ λόγο σου, ὅτι θὰ σοῦ πῶ τώρα, δὲ θὰ τὸ πῆς σὲ κανένα, ἔχω τὸ λόγο σου ;

Σάσσα.—Βέβαια.

Φέγγιας.—Ἄκουσέ με λοιπὸν, Σάσσα. Εἶν' ἀλήθεια, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἄντρας της, πατέρας τοῦ παιδιοῦ της, ἀλλὰ, εἶμαι περιττός ! Στάσου, στάσου, μὴ μοῦ κόφτης τὸ λόγο. Ἐσὺ νομίζεις πὼς ἐγὼ ζηλεύω. Καθόλου ! Πρῶτο γιὰτὶ δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ζηλεύω και δεύτερο γιὰτὶ δὲν ὑπάρχει αἰτία, Ὁ Βίχτωρας Καρενίν, εἶναι παλιός της φίλος κ' ἐμένα τὸ ἴδιο. Κ' ἐκεῖνος τὴν ἀγαπᾷ κ' ἐκείνη τὸν ἀγαπᾷ.

Σάσσα.—Ὁχι.

Φέγγιας.—Τὸν ἀγαπᾷ, ὅπως μπορῇ ν' ἀγαπᾷ μιὰ τίμια και ἠθικὴ γυναῖκα, πὼς δὲν ἐπιτρέπει στὸν ἑαυτό της ν' ἀγαπᾷ κανένα ἄλλον, ἐξὸν ἀπὸ τὸν ἄντρα της. Ἀγαπᾷ ὅμως και θὰ ἀγαπᾷ, ὅταν τοῦτο τὸ ἐμπόδιο (δείχνει τὸν ἑαυτό του) βγῇ ὅλως διόλου ἀπὸ τὴ μέση, κ' ἐγὼ θὰ τὸ κάνω νὰ βγῇ, και θὰναί εὐτυχισμένοι. (Ἡ φωνὴ του τρέμει).

Σάσσα.—Φέγγια, μὴν τὰ λὲς αὐτά.

Φέγγιας.—Μὰ πὼς ; Ἀφοῦ ἐσὺ τὸ ξέρεις πὼς εἶν' ἀλήθεια αὐτά. Ἐγὼ θὰ χαιρούμαι γιὰ τὴν εὐτυχία τους. Τίποτ' ἄλλο καλῆτερο ἂν αὐτὸ δὲν μπορῶ νὰ κάνω. Δὲ θὰ γινῶ, θὰ τοὺς ἀφήσω ἐλεύθερους..... κ' ἔτσι νὰ τοὺς πῆς. Καὶ φτάνει πιά μὴ μιλάς παραπάνω και χαιρε ! (Τὴν ξαναφιλεῖ στὸ κεφάλι και τὴς ἀνοίγει τὴν πόρτα.)

Σάσσα.—Φέγγια σὲ θαυμάζω !

Φέγγιας.—Ἐχε γειά, ἔχε γειά, ἔχε γειά..... (Ἡ Σάσσα φεύγει).

Φέγγιας.—(Μόνος). Ναί, ναί...θαυμάσια, ὦραϊα... (κουδουνίζει τοῦ Λακέ). Φώναξε τὸν κύριο. (πάλε μόνος). Κι' ἀλήθεια, κι' ἀλήθεια.... (Μπαίνει ὁ Ἄφρῆμωβ).

Ἄφρ.—Πὼς τὰ κατάφερες ;

Φέγγιας.—Θαυμάσια. «Κι' ὀρκίζονταν κι' ὀρκίζονταν». Θαυμάσια. Ποῦ εἶναι οἱ ἄλλοι ;

Ἄφρ.—Νά, παίζουν ἐκεῖ.

Φέγγιας.—Πολὺ ὦραϊα, πᾶμε, ν' ἀναπαυτοῦμε κ' ἐμεῖς καμμιά ὦρα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΤΟ ΛΕΙΨΑΝΟ

Τὴν κόρη τούτη πὼς περνοῦν και πᾶνε νὰ τὴ θὰψουν,
χωρὶς παπᾶ γιὰτὶ τὴν πᾶν, γιὰτὶ χωρὶς ξεφτέρια ;
Μῆρα κ' ἀλλαξοπίστησε κ' ἀλλόθρησκον ἐπῆρε ;
— Μὴ δὲ κ' ἀλλαξοπίστησε κ' ἀλλόθρησκον ἐπῆρε.
Μον' ὁ νηγιὸς τῆς Χορήστιανας, ὁ γονιοχαϊδεμένος,
ποῦχει χωράφια δεκοχτὴ, καράβια δέκα πέντε,
τὴ γέλασε, τὴν ἄφησε κ' ἄλλη γυναῖκα πῆρε.....
Κ' ἐθέρειψεν ὁ πόνος της κ' ἄναραν τὰ μυαλά της
και σὲ γκρεμνὸς ἐτρέβηξε κ' ἀπὸ γκρεμνὸς ἐρρίχθη.
Ἰωσήφ Ραφτόπουλος.

ΝΕΟ-ΛΑΓΝΟ-ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Διαβάζοντας τὸ τελευταῖο τεῦχος τοῦ κάλλιστου περιοδικοῦ τὰ «ΓΡΑΜΜΑΤΑ» ἀναθυμήθηκα πὼς εἶναι κάμποσος καιρὸς πὼς πότε πότε διαβάζω ποιήματα καλῶν νέων ποιητῶν μὲ ἕνα ὕφος ἐξαιρετικὰ λάγνο και σὰν ἀναρμόδιο γιὰ τὴν ἐποχὴ πὼς διατρέχει τὸ ἔθνος μας. Χωρὶς τὴν πρόθεση νὰ κρίνω τὰ ποιήματα, πὼς πολλὰ φορὲς εἶναι ὦραιότατα, ἤθελα νὰ κάνω μιὰ φιλικὴ παρατήρηση στους ποιητὰδες μας αὐτοὺς τῆς νέας, σὰ νὰ ποῦμε, Σχολῆς.

Ἡθελα νὰ ξέρω, νομίζουν πὼς γίνεται τελειότερα ὁ σκοπὸς τοῦ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ ὅσο ἀδρότερον εἶναι τὰ πορνογραφικὰ χρώματα τοῦ στίχου και ὅσο ξεδιαντροπώτερον θέμα παρουσιάζουνε στὸ κοινό, ἢ πραγματικῶς αἰσθάνονται τὰ πάθη νὰ σουβλίζουν τὴ σάρκα τους τόσο τσουχτερὰ πὼς νὰ μὴν εὐχαριστοῦνται μόνο νὰ ξεστομίζουν, μὰ και νὰ χρυσταλλώνουν στὸ χαρτί, στὴ δημιουργία τοῦ ΩΡΑΙΟΤΑΤΟΥ, τῆς πυρωμένης και λάγνης ὁρμῆς τοῦ στοχασμοῦ και τῆς σάρκας. Ἐγὼ αὐτὸ τὸ δεύτερον δὲν τὸ φαντάζομαι, σεμνότυφος δὲν εἶμαι· χωρὶς νὰ θέλω νὰ μιλήσω γιὰ κοινὸς τύπος ἠθικῆς, φαντάζομαι τοὺς ποιητὰδες μας αὐτοὺς ὑψηλὰ ἠθικώτατους και γεμάτους μὲ τὰ

πατροπαράδοτα τῶν Ρωμαίων ψυχικὰ αἰσθήματα. Τοὺς φαντάζομαι μάλιστα ἀπὸ εὐαισθησία ἀσθενεκοὺς, χλωμοὺς και ἴσως σὰν πολυσυλλογισμένους τὴν ὦρα πὼς θὰ ἐπρόκειτο νὰ σαρκώσουν τις λάγνες ὁρμῆς πὼς ξεστομίζουν μὲ τὴν ἱερὴ φωνὴ τοῦ ρυθμοῦ και τοῦ στίχου.

Ἄρα συμβαίνει τὸ πρῶτο, δηλαδὴ τὸ ποιῆμα γίνεαι ἔτσι γιὰ νὰ εἶναι τοῦ συρμοῦ, νὰ ξαφνίση, νὰ χτυπήσῃ τ' αὐτὴ, τὰ μάτια. τὴν αἰσθησιὴ κ' ἄς τὰ χτυπήσῃ ὅπως τύχει. Βέβαια ἡ Τέχνη εἶναι Ἐλεύτερη και δὲ δέχεται κανένα περιορισμὸ, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται πὼς ὅση Ἐλευθερία κ' ἂν δίνη στους πιστοὺς της, θὰ ἀπαιτῆ πάντα ἕνα κάποιο σεβασμὸ πρὸς τὴν ἱερότητα τοῦ θυσιαστήριου πὼς προσφέρει τὸ πνευματικὸ ἔθνος στὸν ποιητὴ, τὰ πατροπαράδοτα πὼς δὲν ταιριάζει νὰ τὰ καταφρονᾷμε ὄντας ζυμωμένα μὲ τις ψυχῆς και τις σάρκας τῶν Πατέρων μας και πρὸ πάντων σεβασμὸ πρὸς τὸ κοινὸ πνευματικὸ ἔργο πὼς χαρακτηρίζει τὸ ἰδιαίτερον γνῶρισμα τῆς ψυχῆς τῶν ἐκλεκτῶν τῆς φυλῆς.

Φιλικὴ παρατήρηση στους Ἱεροφάντες πὼς πλησιάζουν τὰ Ἁγία τῶν Ἁγίων τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος τῆς τέχνης, πρὶν καταθέσουν τὸ θυμίαμα τους στὸ Βωμὸ, νὰ ἐξετάσουν μὲ προσοχὴ τόσο γιὰ τὸ ἄσπilon τῶν πτυχῶν τῆς ψυχῆς τους, ὅσον και τὸν ἄδολον χρυσόν, τὴν Σμύρναν και τὸν Λίβανον τῆς προσφορᾶς.

Νίκος Σαντοριναῖος

Υ. Γ. Μὲ εὐχαρίστησι θὰ δεχτῶ κάθε εὐγενικὰ κατωμένη παρατήρησι γιὰ τὸ μὴ ὀρθόν τῆς γνώμης μου.
Ν. Σ.

ΑΠΟ ΤΟ ΓΚΙΟΥΛΙΣΤΑΝ

Ἀπὸ τὰ «Γράμματα» τῆς Ἀλεξάνδρας Ἀναδημοσιεύουμε τὰ παρακάτω κομμάτι τοῦ Πέρση ποιητῆ Σααδῆ, μεταφρασμένα πολὺ ὁμορφα ἀπὸ τὸν κ. Γ. Πουλάκη.

Κάποτε θυμοῦμαι, συναναστρεφόμουνα μιὰ φιλινάδα σὰν δυὸ κουκούτσια μέσα σὲνα φλούδι ἀμυγδάλου. Ἐτυχε ξάφνου νὰ ταξιδέψω. Ἦστερ' ἀπὸ λίγο καιροῦ, σὰν ἐγύρισα πίσω, ἄρχισε νὰ μὲ μαλλῶνῃ λέγοντας : Σ' ὄλο αὐτὸ τὸ μακρυνὸ διάστημα ποτέ σου δὲ μοῦστειλες μηνυτῆ. Ἀποκριθῆκα : Μὲ βασάνιζεν ἡ σκέψη πὼς τὰ μάτια ἐνὸς ταχυδρομοῦ θὰ φωτιζόντανε ἀπὸ τὴν θέα τοῦ προσώπου σου, ἐνῶ ἐγὼ θάμουν στερημένος ἀπὸ μιὰ τέτοια εὐτυχία. Πῆτε στὴν ἀγαπημένη μου νὰ μὴ μοῦ ὀρκίξεται μὲ τὴ γλῶσσα, γιὰτὶ δὲ θὰ μετανόιωνα ἂν τὸ ἐπιχειροῦσε και μὲ τὸ ξίφος. Μὲ βασάνιζεν ἡ ζήλεια

μήπως κανένας ἄλλος ἐχόρτασε τὰ μάτια του, παρατηρώντας σε, ἴσια με πὼς συνέρομαι και λέγω : Κανείς ποτὲ ἀπὸ τέτοιο πρᾶμα εἶναι δυνατὸ νὰ χορτάση ;

Εἶδα ἕνα γραμματισμένον ἄνθρωπο ἐρωτευμένον πολὺ μὲ κάποια. Εἶχε πέσει θῦμα τῶν ἐπιπλήξεων της και μολονότι φαινόντανε πὼς ὑπόφερε πάρα πολὺ, τὸ ἀνέχονταν μὲ μετῶλη ὑπομονή. Ἐτυχε περισσότερο και τοῦπα κάποτε μὲ συμβουλευτικὸν τρόπο : Γνωρίζω πὼς στὸν ἔρωτα σου μ' αὐτὸ τὸ πρόσωπο δὲν ἔχεις κακοὺς σκοποὺς, και πὼς αὐτὴ ἡ φιλία σας δὲ βασίζεται σὲ σχέδιο ἐγκληματικόν· ἀλλὰ κ' ἔτσι πὼς ἔχουν τὰ πράματα, δὲν πᾶει στὴν ἀξία ἐνὸς γραμματισμένου· νὰ ἐκτίθεται σὲ συκοφαντίες και νὰ ἀνέχεται τὴν ἀπαιδευσίαν τοῦ ὄχλου. Ἐκεῖνος ἀπήντησε ! Ἐ ! φίλε μου. ἀπόσυρε τὸ χέρι τῆς ἐπιπλήξεως ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ μανδύα τοῦ πεπωμένου μου, γιὰτὶ συχνὰ κ' ἐγὼ ἐσκέφθηκα τὴ συμβουλή πὼς μοῦ δίνει, κ' εὐρήκα εὐκολώτερον νὰ ὑπομένω βρисиες ἐξ αἰτίας της, παρὰ νὰ λησμονήσω τὴ συντροφία της· και οἱ φιλόσοφοι εἶπανε : Εἶναι λιγώτερον δύσκολον νὰ ὑπομένῃ κανεὶς τοὺς πόνους τοῦ ἔρωτα, παρὰ νὰ ἐμποδίξῃ τὸ μάτι του νὰ κοιτάξῃ ἕνα ἀγαπημένον πρᾶγμα ! — Ὅποιος δώσει τὴν καρδιά του σὲ ἀπατεῶνα ψυχὴ, βάξει τὸ γένι του ἢ τὴν ὑπόληψη του στὰ χέρια ἄλλου. Ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον πὼς δὲν μπορεῖς νὰ ὑπάρξῃς δίχως αὐτό, ἂν σοῦ φερθῇ ἄσχημα, πρέπει νὰ ὑπομένης. Ἡ ἀντιλόπη πὼς ὀδηγίεται μ' ἕνα σπάγγον, δὲν μπορεῖ νὰ περιορισθῇ ἀπὸ ἐδῶ ἕως ἐκεῖ. — Μιὰ μέρα ἔκλεισα συμφωνία μὲ τὴν ἐρωμένη μου· πόσο συχνὰ ἀπὸ τότε ἐζήτησα τὴ συχώρησι της ! Ἐνας ἐραστῆς ποτέ του δὲ ζητεῖ ὄρους ἀπὸ τὴν ἐρωμένην του. Ἀφέθηκα σ' ὅ,τι ἐπιθυμοῦσε κείνη, εἴτε γιὰ νὰ μὲ φωνάξῃ μὲ καλωσύνῃ κοντά της εἴτε γιὰ νὰ μὲ διώξῃ μὲ δυστροπία, ὅπως ἐνόμιζε καλῆτερα ἢ ἐπειδὴ ἔτσι τὸ ἤθελε γιὰ εὐχαρίστησι της.

Ἐρώτησαν ἕνα νομομαθὴ και τοῦταν : Ἄν ἕνας ἄνθρωπος ἐκάθιζε σ' ἕνα ξεχωριστὸ δωμάτιον μὲ μιὰ πεντάμορφη κόρη, κ' ἐκλείσαν οἱ πόρτες και ὁ ὑπηρέτης της πῆγαιναν νὰ κοιμηθῶν, ἢ δὲ ὄρεξη του τὸν κεντοῦσε και ἡ ἐπιθυμία τῆς ἡδονῆς τὸν ἐκυρίευε, ὅπως λέν οἱ Ἀραβες : — Οἱ κουρμάδες ὄριμες κ' ὁ φύλακας προσκαλῶντας μας νὰ φάμε,— θὰ ἦταν δυνατὸν ἀπὸ σεμνότηταν νὰ ξεφύγῃ τὸν πειρασμό της; Ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε. Ἄν ἠμποροῦσε ν' ἀνθέξῃ στὰ χείδια τῆς κόρης δὲν θὰ ἀπόφευγε τὸ σκάνδαλον τοῦ συκοφάντη : — «Γιὰτὶ ὅσο και νᾶνε ἕνας ἄνθρωπος ἀσφαλισμένος ἀπὸ τὸ κακὸ τῆς ἰδικῆς του σαρκικῆς ἐπιθυμίας, πάλι δὲν μπορεῖ νὰ γλυτώ-

σει από τὸ κακολόγημα τῶν ἐχθρῶν του»—Εἶνε δυνατὸν νὰ ὑποτάξῃς τὸ πάθος σου· ἀλλὰ τὴ γλῶσσα τοῦ ἀνθρώπου δὲν μπορεῖς νὰ τὴν περιορίσῃς. Μὲ μετάνοια μπορεῖ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴ συκοφαντίαν τῶν ὁμοίων του.»

Saadi

Μετάφρ Γ. Πουλιάκη.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Ἐφτασε στὴν πόλιν μας τὸ περασμένο Σαββάτο καὶ ἄρχισε ἀμέσως νὰ παίξῃ στὸ Βαριετέ, ὁ θίασος τῆς κυρίας Κυβέλης Ἀδριανοῦ, τῆς πῶδ δυνατῆς μας ἠθοποιοῦ. Καὶ ὁ κόσμος ἔτρεξε μαζωμένος νὰ ἀπολαύσῃ λίγη τέχνη καὶ γιὰ νὰ διαμαρτυρηθῇ θαρρεῖς, γιὰ τὴ χειμερινὴ περίοδο τοῦ Βαριετέ καὶ τοῦ Ὁδείου, πού ὀργίασαν οἱ ἐκμεταλλευτῆς τῆς τέχνης, οἱ πανα-

θηναῖτζηδες, σὰν τὸ Λεπενιώτῃ καὶ τὸ Φῦρστ καὶ τοὺς ἄλλους ἄξεστους καὶ ἀνίδεους. Καὶ εἶναι τόσο ἐνθαρρυντικὸ αὐτό. Γιατὶ θὰ πῆ πὼς ὁ κόσμος ἄρχισε κατὰ τὸ νοιῶθῃ.

Ἀπὸ τὴν πρώτη παράσταση ἡ κυρία Κυβέλη, μὲ τὴ φωνεὴν τῆς ὁμορφιάς, τὴν αἰθέριαν τῆς χάρος καὶ τὴ φυσικότητα τῆς στὸ παίξιμο, ἀλλὰ προπάντων μὲ τὴν τέχνην τῆς, συνάρπασε καὶ ἐμάγεψε καὶ χειροκροτήθηκε μὲ εὐκρίνεια.

Ἀπὸ τίς λίγες παραστάσεις πού εἶδαμε, δὲν μποροῦμε νὰ σχηματίσουμε γνώμην σταθερὴν γιὰ ὅλο τὸ θίασο. Σὲ ἄλλο φύλλο θὰ μιλήσουμε ἐκτενέστερα. Τὰ ἔργα πού παίξανε ὡς τώρα — ἐξὸν βέβαια ἀπὸ τὴν Ἀντιγόνη — δὲν ἔχουν ἀξία. Εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα πού φαντάζονται στὸ λαὸ, πού δὲ γνωρίζει νὰ ἐκτιμῆσῃ τὸ ὄραϊο. Εἴμαστε ὅμως βέβαιοι πὼς ἡ κυρία, Κυβέλη Ἀδριανοῦ θὰ θελήσῃ νὰ μᾶς δείξῃ τὴν ἀληθινὴν τῆς τέχνην, παίξοντας ἔργα πρώτης δυνάμεις καὶ πρώτης γραμμῆς.

Ἡ Θεατρικός.

ΙΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

Ἡ ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Βέβαια δὲν περιμέναμε ἀπὸ ἀνθρώπους πού ἐδῶ πέρα μᾶς συκοφάντησαν καὶ μᾶς ἔβρισαν γιὰ προδότες καὶ ἐργάτες ἐθνικῆς καταστροφῆς, πληρωμένους μὲ ρούμπλια, νὰ κάμουν καὶ τὸν παραμικρὸν λόγο γιὰ τὴν ἐκθεσὴ τῆς κοινοβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία διωρίσθηκε γιὰ νὰ ἐξετάσῃ πόσο ἀληθινὴ καὶ βάσιμη εἶναι ἡ κατηγορία αὐτὴ ἐναντίον μας τοῦ Κου Μιστριώτη. Πὼς θέλετε νὰ ὁμολογηθῇ ἀπὸ ἀνθρώπους πού γνωρίζοντας τὴν ψευτιά, γιὰ λόγους πού οἱ ἴδιοι ξέρουν μᾶς κατηγορήσαν, ἡ ἀλήθεια πού τοὺς καταδικάζει· ὁμως γιὰ τοὺς λόγους ἐκείνους πού καλῆ τῇ πίστει ἐπίστεψαν τίς συκοφαντίας καὶ κατηγορίας αὐτὲς πρέπει ἐδῶ νὰ γραφοῦν δυὸ λόγια, ἐπειδὴ γιὰ μᾶς ἡ ἐκθεσὴ αὐτὴ δὲν ἔχει καμμιά σημασίαν, ἀφοῦ γνωρίζομε πολὺ καλὰ τὴν θέση καὶ τὴν κατάστασιν μας.

Μὲ τὴν ἐκθεσὴ αὐτὴ ἀποδεικνύεται πληρέστατα ὅτι ἡ κυριώτερα αἰτία τῆς ἐκπάσεως σὲ βία καὶ συκοφαντίαν τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος εἶναι **πολιτικοὶ λόγοι** καὶ **πολιτικὴ ἐκμετάλλευσις** τῆς ιδέας τῶν ὑπερμάχων τῆς ὑπερκαθαρεύσεως, γιὰ τὸν λόγον νὰ πέσῃ ἡ Α ἢ ἡ Β κυβερνήσῃ καὶ ἔλθουν στὴν

ἀρχὴ ἄλλοι γιὰ τὸ συμφέρον των, ἢ γιὰ νὰ κτυπηθοῦν ἐδῶ πέρα ὠρισμένα πρόσωπα. νὰ πέσῃ λ. χ. ἡ τάδε ἐφορία καὶ νὰ πανθῇ ὁ δεῖνα δάσκαλος, νὰ διορισθῇ ἄλλος. Δὲν ὑπῆρχε λοιπὸν κανένας ἐθνικὸς λόγος οὔτε κανένας ἐθνικὸς κίνδυνος, κατὰ τοῦ ὁποίου οἱ γεννῶντες τοὺς περὶ προδοτῶν θρούλους ἐφρόντιζαν νὰ ὑπερασπίσῃν τὸ ἔθνος, ἀπεναντίας τὰ συμφέροντά των ἐκινδύνευον καὶ γι' αὐτὰ ἐφρόντιζαν, ἀφοῦ μάλιστα, καθὼς λέγει ἡ ἐπιτροπὴ, «*θὰ ἦτο αὐτόχρονα μωρὸς ὁ ἕξενος ἐχθρὸς νομίζων ὅτι καταπολεμῶν τὴν ἀκρατον καθαρεύουσαν, καὶ εἰσάγων τὴν δημοτικὴν θὰ ἐξήμιον τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα*». Τὸ λυπηρὸν μάλιστα εἶναι, λέει ἡ ἐπιτροπὴ, ὅτι «οἱ συνασπισθέντες διάφοροι καὶ ἐκ διαφόρων λόγων ὑπέρμαχοι τῆς πατρίου γλώσσῃς, φαινομενικῶς μὲν κατεφέροντο κατὰ τοῦ ἰδιώματος τοῦ μαλλιαρισμοῦ, πράγματι δὲ διεξῆγον ἀγῶνα κατὰ πάσης ἀλλῆς μορφῆς τῆς καθαρεύσεως, πλην τῆς ἰδικῆς των καὶ ἰδίαν κατὰ τῆς δημοτικῆς γλώσσῃς». Συντέλεσε λοιπὸν στὸν ἀγῶνα ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ πολιτικὴ δημοκοπία, πασίγνωστη ἄλλωςτε σὲ ὅσους ἐγνωρίζον τὸν κρονόληρον Μιστριώτη, ὄργανο παλαιοκομματικὸ τυφλόν, συντέλεσε ὅμως καὶ ἡ φαντασία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀληθινὰ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει φαντασία πολὺ

ζωηρὴ, μακρῶν ὅμως χρόνων δημοκοπία, πολυειδῆς κατάρθρωσε νὰ εἰσαγάγῃ στὸ κεφάλι διαφόρων εἰδῶν φούμαρα, τὰ ὁποῖα ἐμπάτισε γερὰ τελευταῖα ὁ πρωθυπουργὸς κ. Βενιζέλος. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐπίστευε τὸν ἑαυτὸ του ὡς τὸν περιούσιον λαόν, τὸν ὁποῖόν ὅλοι ἀπὸ φθόνον ἤθελαν νὰ τὸν καταστρέψουν, καθὼς καὶ τὴν καθαρεύουσα, γιὰ τὴν ὁποῖαν τοῦ εἶπαν πὼς εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν θεῶν, ἡ εὐηχοτέρα, ἡ γλυκύτερα τῶν γλωσσῶν καὶ ἄλλα παραμύθια. Ὃταν λοιπὸν ἐκτυπήθησαν τὰ εἰδῶλα ἢ τὰ μορμολύκεια αὐτὰ, τὸ γλωσσοφορισμὸν ἔθνος ἐνόμισε γιὰ προδοτὰς τοὺς δημοτικιστάς. Ἄλλος κ' αὐτὸς συντελεστής τῆς ἐναντίον των συκοφαντίας.

Σ' αὐτὴ τὴν ἀνάκρισιν ἐφάνηκε ἐκ νέου κ' ἡ ἠλιθιότης τοῦ κ. Μ. τὴν ὁποῖαν ἄλλως τε γνωρίζαμε, ἀφοῦ κατέθεσε ὅτι καὶ ἡ αἰτία τοῦ πολέμου τοῦ 1897 εἶναι οἱ μαλλιαροί. Τέτοιος ἓνας ἀνθρώπος ἔπρεπε χωρὶς ἄλλο νὰ σταλῇ στὸ φρενοκομεῖο ἀμέσως, ἐν τούτοις προχθὲς ἀκόμα ἐδημοσίευσσε ἐδῶ ὕβριστικὰς ἐπιστολὰς πανηγυρικῶς σὲ στήλες ἐφημερίδων.

Στὴν ἐκθεσὴ χωρὶς νὰ ἔχουν τὸν τόπον των γραφονται καὶ διάφορες θεωρίαι, πού ἔχει ἡ ἐπιτροπὴ γιὰ τὴ γλῶσσα, ἐπίσης δὲ ἀπὸ φόβον, ποῖος γνωρίζει ποῖον, δὲν ἀναλύονται ἀκριβῶς καὶ λεπτομερῶς αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων, φαίνεται δὲ καὶ μιὰ πρόθεσις τῶν μελῶν νὰ μὴ βροντοφωνηθῇ ἡ ἀλήθεια κτυπητὴ καὶ νὰ μὴν εἰπωθῇ ξάστερα καὶ ἀν και συμπεραίνεται ὅτι εἶναι ψεῦτικες ὅλες οἱ συκοφαντίαι, λέγεται ὅμως ἀδύνατα καὶ ἀσθενιά, γι' αὐτὸ δικαίως ὁ προεδρεύων κ. Καναβὸς γνωμοδοτεῖ ὅτι ἐξέρχεται τῆς δικαιοδοσίας τῆς ἐπιτροπῆς τὸ θεωρητικὸν μέρος τῆς ἐκθέσεως, ὅτι δὲ λεπτομερεστέρα ἀνάλυσις τῶν ὀλίγων καταθέσεων θὰ ἐδείκνυε πλείστας πρὸς ἀλλήλας ἀντιφάσεις καὶ σαφέστερον θ' ἀπεδείκνυε τὸ ἀνυπόστατον τῶν περὶ ρουβλίων διαδόσεων.

Α. Α.

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Πατριάρχης εὐχήθηκε ἡ Μ. τοῦ Γ. Σχολῆ νὰ γίνῃ πανεπιστήμιον. Εἶναι μιὰ ἰδέα πολὺ εὐγενεὴ ἐνὸς σεπτῷ ἀνθρώπῳ, πού θέλει στὸ ἔθνος του νὰ τὰ βλέπῃ ὅλα μεγάλα καὶ ἐπιβλητικά. Κ' εἴμεν ἐπιθυμοῦσαμε νὰ μπορούσαμε νὰ γίνῃ μιὰ τέτοια εὐχή. Μὰ τὰ πράγματα νὰ εἶταν κάπως ἄλλοιως. Νὰ εἴχαμε στερεὰ ποδάρια καὶ κορμιά γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ σηκώσουμε τὴν ἐπιβλητικὴν κεφαλὴν. Ἐμεῖς ὅμως οὔτε ποδάρια οὔτε κορμιά ἔχομε στερεὰ. Καὶ γι' αὐτὸ μὲ σεβασμόν λέμε στὸν Παναγιώτατον πὼς πρὶν νὰ σκεφτοῦμε νὰ στήσομε σὲ τέτοια ποδάρια καὶ τέτοια κορμιά τὴν ἐπιβλητικὴν κεφαλὴν, νὰ προσπαθήσομε νὰ ἐξυγιάνομε τὰ ποδάρια καὶ τὸ κορμῖ. Κι' αὐτὰ εἶναι τὸ δημοτικὸν σχολεῖον καὶ τὸ σχολαρχεῖον. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἔχομε ἀνάγκην νὰ ἐξυγιάνομε τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, πού βρίσκεται σήμερον σὲ κακὴν κατάστασιν καὶ δὲν κάνει τὸν προορισμὸν του. Ἡ φροντίδα

τοῦ Ἑθνάρχη μας, κατὰ τὴν ταπεινὴν μᾶς γνώμην, πρέπει σ' αὐτὸ νὰ στραφῇ καὶ νὰ στραφῇ ζωηρὴ καὶ δημιουργικὴ. Γιατὶ τὸ δημοτικὸν σχολεῖον μορφώνει τὸ ἔθνος καὶ τὸ δυναμώνει. Τὸ δημοτικὸν σχολεῖον δὲν πρέπει νὰ εἶναι πρόδρομος τῆς κλασικῆς ἐκπαίδευσης. Ἀλλὰ νὰ δίνῃ στὰ παιδιὰ μας μιὰ μικρὴ ἄρτια παιδεύσις, πού νὰ μὴν κατόπι νὰ τὰ χρησιμεύσῃ στὴν πρακτικὴν ζωὴν. Ἀπάνω τῆς μικρῆς ἄρτιας παιδεύσεως, πού θὰ ναι γερὸν θεμέλιον, θὰ χτισθῇ ἡ ἀριώτερη, ἡ παιδεύσις τοῦ σχολαρχεῖου, πού κ' αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ εἶναι πρόδρομος τῆς κλασικῆς, ἀλλὰ συμπληρωματικὴ τῶν δημοτικῶν σχολεῖων. Νὰ μορφώσῃ τελείον πολίτην μὲ γνώσεις ἐγκυκλοπαιδικὰς καὶ πρακτικὰς. Στὶς δύο αὐτὰς ἐκπαιδεύσεις πρέπει νὰ στραφῇ ἡ φροντίδα τοῦ Πατριάρχου, ἀν θέλῃ νὰ ὀφελῆσῃ πραγματικὰ τὸ ἔθνος καὶ πρακτικὰ. Ἀν θέλῃ νὰ κάνομε λαὸν ἰσχυρὸν, νὰ μὴν ἀποτελεσματικὰ νὰ ἀνταγωνίζεταί μὲ τὰ ἄλλα ἔθνη πού μᾶς τριγυροῦν καὶ ἀρχίσανε νὰ προοδεύουν ἀσματικά. Σὰ δημιουργήσομε τέλειαν δημοτικὰν σχολεῖα καὶ σχολαρχεῖα καὶ σὰν κάνομε γυμνάσια ἄξια λόγου, τότε ἄς σκεφτοῦμε καὶ γιὰ πανεπιστήμιον, πού ὅπως σκεφτοῦμασθε σήμερον νὰ τὰ δημιουργήσομε μόνον κακὸν μὴν οὐδὲν ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο.

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

Ἴσως μὲ σήμερον μᾶς στείλανε γιὰ τὸ διαγωνισμὸν ἔξω μόνον ποιήματα. Κρίναμε πὼς ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶναι μικρὸς, καὶ προτιμότερον θὰ εἶταν ἀν παρατεῖναμε τὴν προθεσμίαν ὡς τὴν πρώτην τοῦ Μάρτη. Στὸ διάστημα αὐτὸ πιστεύομε πὼς θὰ μᾶς στείλουν ἀκόμα μερικά καὶ ἔστι ὁ διαγωνισμὸς μας θὰ ἐπιτύχῃ περὶσοτέρως. Οἱ ποιητῆς μας λοιπὸν ἄς βιαστοῦν καὶ ἄς στείλουν ἀπὸ ἓνα τους ἔργον. Τὸ βραβεῖον, βέβαιον, δὲν εἶναι ἐλκυστικόν, ἢ κρήσις ἔπως ἴποσχομάσθε πὼς θὰ εἶναι εὐκρινῆς καὶ σωστῆ.

ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Τὸ προοδευτικὸν κατὰστασιν τοῦ κ. Φέξῃ τύπωσε σὲ δευτέρω ἐκδοσὴν τῆς *Νησιωτικῆς Ἰστορίας*, μιὰ σειρά ἀπὸ πολὺ κομψὰ καὶ ὠραία διηγηματάκια, τοῦ γλυκύτατου λογογράφου μας Ἀργύρη Ἐφταλιώτη. Οἱ *Νησιωτικῆς Ἰστορίας* σὰν πρωτοβγήσαν πρὸ χρόνων, διαβάστηκαν μὲ ἐξαιρετικὴν προσοχῇ ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων καὶ ἀρέσανε γιὰ τὴν ζωντανάδα τους, τὸ ὀλιγόλογον καὶ τὸ ἀκούραστον τους καὶ τὴ φυσικὴν τους γλῶσσον, πού μέσα τῆς δὲν ἔβλεπε τὴν παραμικρὴν ἐπιτήδευσιν. Ἐνα ἔργον μὲ τόσην ἀξίαν πιστεύομε, πὼς θὰ διαβάσῃ ἄκόμη μιὰ φορά μὲ τὴν ἴδιαν προσοχῇ ὅπως καὶ σὰν πρωτοβγήκε καὶ θὰ ἐξεταστῇ μὲ περισσότερη ἀμεροληψία καὶ ἀπὸ τοὺς δημοτικιστὰς καὶ ἀπὸ τοὺς καθαρεύουσινους.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΝΤΙΚΕΝΣ

«Φιλολογικὸν ἦρωον, ὠνόμασεν οἱ Ἄγγλοι τὸν Ντικενς, πού γιορτάζοντε τῶρα τὴν ἐκατονταετηρίδα ἀπὸ τὴν γέννησιν του. Παντοῦ ὅπου μιλεῖται ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσον, προσπαθοῦν τίς μέρες αὐτὰς, μὲ ἄρθεα, μὲ λόγους, μὲ διαλέξεις, νὰ σκορπίσουν τὴν ἠθικὴν διδασκαλίαν πού βγαίνει ἀπ' τὴν ζωὴν κ' ἀπ' τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου μυθιστοριογράφου.

Εἶναι πραγματικῶς πολὺ διδακτικὴ, πού πάντων γιὰ τοὺς νέους, ἡ ζωὴ τῆς συγγραφέα τοῦ *Δαβὶδ Κόπερφορντ*.

Γεννήθηκε ἀπὸ οἰκογένειαν φτωχῇ. Μελαγχολικὸς καὶ ρεμβώδης, ὑπόφερε ἀπὸ ὅλες τίς δυστυχίας καὶ τίς δοκιμασίας

πού δίν' ἡ φτώχεια καὶ ἡ ἀχρηματία. Εἶταν ὁμως γλυκὸς καὶ πονετικὸς πρὸς τοὺς ἄλλους δυστυχεῖς. Ἀγαποῦσε νὰ γυρνᾷ στοὺς πτωχομαχαλάδες τοῦ Λονδίνου καὶ νὰ καμαρώ- νη μὲ μάτι ἐξεταστικὸ καὶ συμπαθητικὸ τῆ δυστυχία τριγύ- ρω του. Ἐσύχναζε στὴν Ἐκκλησία τοῦ Σαιν - Τλήλς καὶ μπροστὰ στὸν τάφο τοῦ Μίλτωνος αἰσθάνονταν νὰ ξιπνοῦ- νε μέσα του τὰ πρῶτα λαχταρίσματα τῆς φιλολογικῆς του ἰδιοφυΐας.

Ἐμπήκε ἀργότερα ὑπάλληλος σὲ μία φάμπρικα μιογιᾶς γιὰ τὰ παπούτσια, κ' ἐπὶ τέλους κατόρθωσε καὶ διωρίστηκε ῥεπόρτερ σ' ἓνα ἀγγλικὸ φύλλο, ὅπου ἐγύμνασε καὶ ἀν. πτυ- ξε τὸ τίτλαντό του. Ἡ δημοσιογραφία δὲν τὸν ἔβλαψε. Ἀπὸ ὅσα ἔβλεπε καὶ ἄκουε, ἐμάζεψε ἀρκετὸ ὕλικὸ γιὰ τὰ μυθι- στορήματά του, τὸ *Δαβιδ Κόππερφηλδ*, τὰ *Δύσκολα χρο- νία*, τὴς *Μεγάλης ἐλπίδες*, τὰ *Χριστουγεννιάτικα Παραμύ- θια*, — ἔργα θαναμάσια πού τὸν ἐδόξασαν ὄχι μόνο στὴν πατριδα του ἀλλὰ σὲ ὅλο τὸν κόσμο.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Δικαιοκρίτη, Σταυροδρόμ.—Λάβαμε τὸ γράμμα σας καὶ εἶδαμε ὅσα μᾶς γράφετε. Θὰ ἀπαντήσουμε σὲ ὅλα σας τὰ ἐρωτήματα. Δὲν ἀπαντήσαμε σ' ἐκεῖνα πού ἔγραψε ὁ «Τα- χυδρόμος» γιὰ τὴν ἴδρυση τοῦ νεοελληνικοῦ τμήματος στοῦ Φιλολογικοῦ Σύλλογο καὶ γιὰ τὴς ὑποπτες κινήσεις τῶν μαλ- λιαρῶν, γιατί ὅσα ἔλεγε εἶταν ἀπὸ τὰ συνηθισμένα του, δηλαδή ἀνάξια προσοχῆς καὶ ἀπάντησης. Ἄλλως τε ὁ «Ταχυδρόμος», φύλλο χωρὶς χαρακτῆρα καὶ ἀρχή, εἶναι πιά γνωστὸ σὲ ὅλους σὲ ποιὸ Κύριο δουλεύει καὶ γιὰ νὰ τόνε δουλέψῃ ἀποτελεσματικὰ δὲν ἀφίνει καμμιά εὐκαιρία. Εἶ- δαμε τὴν πολιτεία του στοῦ γλωσσικὸ τὸ ζήτημα. Πολι- τεία φαρισαϊκὰ, ἀμελέτητον καὶ ἀνίδεον, ἀλλὰ καὶ πολιτεία κομματικὴ καὶ δεκαρολογικὴ. Τὸν καλὸ καὶ ἀναστυγνένο κόσμο δὲν μπόρεσε νὰ τὸν παρασύρῃ, ἀπεναντίας προσέλι- κωσε τὸν οἶκτον, μαζὶ μὲ τὴν ἀηδία του, παρέσυρε ὁμως τὸν ἀνίδεο κοσμάκη, πού δὲ σκέφτεται καὶ καταπίνει κάθε εἶδος χάπια, ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ ὑποπτα. Γιὰ τὴν *περίφημη νίκη τοῦ Σταυροδρομιοῦ*, πού ἐπαναλαβαίνει συχνὰ τόσο κοντά, μπορεῖτε ἀκόμη μιὰ φορὰ νὰ γελάσετε. Φανταστῆτε νίκη τῶν καθαρευουσιάνων ὅταν—κατὰ τὸ λέγειν τοῦ «Τα- χυδρόμου»—ἰψήφισαν 139 ὑπὲρ τῆς τωρινῆς ἐφορίας τοῦ Ζωγραφείου καὶ 116 κατὰ. Καὶ ποιοὶ εἶταν ἐκεῖνοι πού ψή- φισαν ὑπὲρ τῆς ἐφορίας καὶ ποιοὶ οἱ κατὰ. Ἐμεῖς εἶχαμε μαζὶ μᾶς ὅλο τὸν ἄφρο τῆς κοινωνίας μας, ἐνῶ ἡ ἐφορία εἶχε μὲ τὸ μέρος τῆς ἐκεῖνο, πού βρίζεται πολὺ κάτω ἀπὸ τὸν ἄφρο καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ καὶ τὸν «Ταχυδρόμο». Ὁ λογι- κὸς ἄνθρωπος, κρίνοντας ἀπὸ τὸ ποιὸν ἐκείνων πού ψήφι- σαν ὑπὲρ καὶ κατὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα ἀκόμη, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ δώσῃ ἔνδοξη νίκη στους μαλλιαρῶν καὶ νὰ βεβαιώσῃ πὼς οἱ καθαρευουσιάνοι χάσανε πολὺ ἔδαφος καὶ δὲν θ' ἀργήσουν νὰ κατατροπωθοῦν ὅπου εἶναι.

Γιὰ ὅσα γράφει ὁ *παλίμπαις*, ὁ ξαναμωραμένος δηλαδή γέρο-Μιστριώτης, στοῦ ἴδιο φύλλο, γιὰ τοὺς μαλλιαρῶν καὶ γιὰ τὴν Οἰκουμένη, πὼς ἐπιβουλεύεται τὴ *θεία μας γλώσ- σα*, τί ἀπάντηση θέλετε νὰ σᾶς δώσωμε; Φανταστῆτε πόσο κοντὸς πρέπει νάνα κανεὶς νὰ νομίζῃ πὼς ὅλη ἡ διπλω- ματία τῆς Εὐρώπης μιὰ σκέψη ἔχει καὶ ἓνα σκοπὸ, νὰ δια- φθεῖρῃ τὴ γλώσσά μας. Γιὰτὶ αὐτό; Ἀπλοῖστατα, θὰ σκέ- φτεται ὁ Μιστριώτης, ὁ ἀντάξιος ὁπαδὸς τοῦ Μυστακίδης καὶ τὸ κοπέλι τους ὁ «Ταχυδρόμος», πὼς οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουν τὴν ἰδέα πὼς ἐμεῖς εἴμαστε μὲν μικροὶ στὸν πληθυ-

σμὸ καὶ στὰ λοιπὰ μέσα, ἔχουμε ὁμως τὴ γλώσσα μας καὶ μὲ τὴ γλώσσα μας μποροῦμε μιὰ μέρα νὰ κάνουμε μιὰ ἐπι- δρομή στὴν Εὐρώπη καὶ νὰ κατασυντρίψουμε τὰ σιδερένια τους ὄπλα. Αὐτὸ τὸ ὄπλο μας τὸ τρομερὸ λοιπὸν συνασπι- σμένη ἡ Εὐρώπη σκέφτεται νὰ ἐξουδετερώσῃ μὲ κάθε μέσο καὶ κάθε τρόπο. Τί βαθεῖα ἀνακάλυψη ἀλήθεια τοῦ Μι- στριώτη, τοῦ Μυστακίδη καὶ τοῦ «Ταχυδρόμου». Μὰ δὲ θὰ βρεθῇ κανένας, Θεέ μου, νὰ ἰδρῶσῃ ἓνα κατάλληλο σωφρο- νιστήριον; Ἐκεῖ μέσα ὁ Μιστριώτης θὰ κεραυνοβολᾷ τοὺς μαλλιαρῶν καὶ θὰ ἀμύνεται κατὰ τῶν ἐχθρῶν μας Εὐρω- παίων, ὁ Μυστακίδης θὰ διδάσῃ τὰ ῥήματα ἀπὸ τὴν ἀνά- ποδι καὶ τὴς χρονολογίης τῆς ἱστορίας καὶ ὁ «Ταχυδρόμος» θὰ οὐρλιάξῃ ὑπὲρ τῶν *παλλαδίων*.

Ἄς ἔρθουμε τώρα στὸ τελευταῖο σας ἐρώτημα. Λίγα προοδευτικὰ μέλη τοῦ Συλλόγου πρότειναν νὰ ἰδρυθῇ τμή- μα νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἡ πρόταση αὐτὴ δὲ φάνηκε σωστὴ στὰ παλιὰ μέλη, τὰ σαπιωμένα ἀπὸ τὴ σκουριά τοῦ σχολαστικισμοῦ. Γιὰτὶ; Γιὰτὶ ἰποψιάστηκαν πὼς ἂν ἰδρυθῇ ἓνα τέτοιο τμήμα θὰ μποῦνε μέσα στοῦ Σύλλογο οἱ μαλλιαρ- ροὶ καὶ θὰ δᾶ τότε μαλλιαιοποιήσουν. Μπράβο στὴν δευτέρω- κειά τους. Μὲ τὴ σκέψη τους αὐτὴ ὁμολογοῦνε πὼς ἡ νεο- ελληνικὴ φιλολογία εἶναι μαλλιαρῆ. Καὶ ἔχουνε δίκαιο. Ἄλλὰ μαλλιαρῆ ἢ ἀμάλληρη, ἀφοῦ εἶναι φιλολογία τοῦ σημερινοῦ Ἑλληνισμοῦ, δὲν πρέπει νάχη τὴ θέση τῆς μέσα σ' ἓνα Ἑλλην. Φιλ. Σύλλογο; Μερικὰ μέλη πού καταψήφισαν τὴν πρόταση δι' ἄσχυρίστηκαν πὼς ὁ Σύλλογος εἶναι ἴδρυμα ἐπιστημονικὸ καὶ δὲν ἔχει σχέση καμμιά μὲ τὴ δημιουργία. Δηλαδή σκοπὸς του εἶναι νὰ μαζεύῃ καὶ νὰ κατατάσῃ τὴν ἐργασία, πού ἔγινε ἴσια μὲ τώρα. Ἄς τὸ παραδεχτοῦμε. Ἄλλ' ἂν ἡ ἀρχαία φιλολογία ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ συλλογὴ καὶ κατάταξη, δὲν μπορεῖ νὰ ἔχη τὴν ἴδια ἀνάγκη καὶ ἡ νεο- ελληνικὴ, πού εἶναι ἐργασία πού ἔγινε; Μέσα στοῦ Σύλλογο δὲν πρέπει νὰ μελετηθῇ τὸ ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη, τοῦ Πολυλά, τοῦ Καλοσυγύρου, τοῦ Κάλβου, τοῦ Μητσάκη καὶ ὅλων τῶν ἄλλων ἀγνώστων μεγάλων μας λογογράφων; Μέσα στοῦ Σύλλογο δὲν πρέπει νὰ μαζευτῇ μιὰ τόσο ἐπι- κτὴ ἐργασία καὶ νὰ καταταχθῇ. Ἄλλως τε τὴν ξερὴ ἐργα- σία τῆς συλλογῆς καὶ κατάταξης μόνο κάνει σήμερα ὁ Σύλ- λογος; Ἄλλὰ τότε τί εἶναι οἱ προκηρῆξες τῶν δραματικῶν διαγωνισμῶν, ἄλλοτε τῶν ποιητικῶν, τί εἶναι οἱ ἐπιστη- μονικῆς ἀνακοινώσεως τῶν γιατρῶν, νομικῶν καὶ λοιπῶν; Θὰ λέγεται ἄρα γε αὐτὸ δημιουργικὴ ἐργασία; Βέβαια καὶ λέγεται. Αἰτία πού καταψήφιστηκε ἡ πρόταση δὲν εἶναι λοιπὸν ἡ ἰδέα πὼς ἡ ἴδρυση νεοελληνικοῦ τμήματος εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ σκοπὸ τοῦ Συλλόγου, ἀλλὰ γιατί τὰ παλαιὰ μέλη του, πού τὸν κατάντησαν ἄδοξο καὶ ἄχρηστο στὴν κοινωνία μας, φοβοῦνται μήπως χάσουν τὸ τιμᾶριο τους, μήπως ἀποκαλυφθῇ ἡ ἀμάθεια τους σχετικὰ μὲ τὴ σύγ- χρονη κίνηση τῆς τέχνης μας καὶ μήπως ὁ νεωτερισμὸς τοὺς κατανήσῃ πτώματα. Αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία, μαζὶ μὲ τὸ φόβο τῆς μαλλιαιοποιήσεως.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ **Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ**

Τύποις **P. ΣΑΚΓΑΙΑΝ**